5 000 000 ТОННА ТАЙЁР!

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 255 (19.331). ● 1985 йил 6 ноябрь, чоршанба ● Баҳоси 3 тийин.

УЛУҒ ОКТЯБРЬ БАЙРОҒИ ОСТИДА

Эртага Советлар диёрида қутлуғ байрам. Улуғ Октябрь социалистик революциясининг шонли 68 йиллиги шарафига авж олиб кетган умумхалқ мусобақасида қатнашган ҳар бир меҳнат коллективи байрамга салмоқли меҳнат совғаси билан келди.

КПССнинг янги таҳрирдаги Программаси лойиҳаси, таклиф этилаётган ўзгартишлар билан КПСС Уставининг лойиҳаси, мамлакатни яқин истиқболда социал-иқтисодий ривожлантиришнинг Асосий йўналишлари лойиҳасини умумхалқ муҳокамасига ҳавола этган партия Марказий Комитетининг 1985 йил октябрь Пленуми қарорлари меҳнаткашларнинг байрамолди оммавий мусобақасига янги куч, бағоят кенг кўлам бахш этди.

Улуғ Октябрь социалистик революцияси ғалабага эришган паллада буён мамлакатимиз катта ва шонли тараққиёт йўлини босиб ўтди. Марксча-ленинча таълимот билан, социалистик қурилишнинг тарих билмаган тажрибаси билан қуролланган Ленин партияси совет кишиларини коммунистик бунёдкорлик йўлидан комил-ишонч билан олға бошлаб бормоқда.

Ўтган йиллар мобайнида мамлакатимизда индустрлаштириш, қишлоқ хўжалигини коллективлаштириш, маданий революцияни амалга ошириш вазифалари муваффақиятли ҳал этилди. Халқлар дўстлигининг мустаҳкамланиши, мамлакатимизда истиқомат қилаётган барча миллатлар ва элатлар ягона Иттифоққа жипслаштирилиши социализмнинг улкан ютуғи бўлди.

СССР халқларининг ягона оиласида республикамиз социал-иқтисодий ривожланишнинг мисли кўрилмаган йўлини босиб ўтди. Чор Россиясининг четка, қолоқ ўлкаларидан бири бўлган Ўзбекистон эндиликда мамлакатимизнинг қудратли аграр-индустриал республикаларидан бирига айланди.

Революциягача бўлган даврда ҳозирги Ўзбекистон территориясидаги кустар ва ярим кустар корхоналарда атиги 18 минг ишчи меҳнат қиларди. Республика саноатининг бугунги камолатини юздан ортиқ тармоқ, 1700 дан кўпроқ замонавий корхоналар белгилаб турибди. Халқ хўжалигида деярли уч миллион малакали ишчи меҳнат қилмоқда. Ўзбекистон Советлар мамлакатининг химия, машинасозлик, энергетика, газ, кон-руда, металлургия саноати барқ уриб ривожланган республикаларидан бирига айланди.

Гражданлар уруши, дастлабки беш йилликлар, Улуғ Ватан уруши йилларида, мамлакатимизда коммунистик қурилиш кенг кўламда авж олдирилган кейинги йилларда совет халқларининг интернационал дўстлиги, қон-қардошлиги янада мустаҳкамланиб борди. Бугунги кунда ҳам Россия ва Украина, Белоруссия ва Закавказье республикалари, барча қардош республикалар билан бевосита иқтисодий, маданий ҳамкорлик кўлами муттасил ошиб бормоқда. Ўзбекистон фарзандлари аср қурилиши — Байкал-Амур магистралини бунёд этишда, Ноқоратупроқ зона ерларини ўзлаштиришда, Ғарбий Сибирь ва Узоқ Шарқ бойликларини коммунизмга хизмат қилдиришда фидокорона меҳнат қилиб, ўз интернационал бурчларини шараф билан бажармоқдалар. Бу амалдаги социалистик интернационализмнинг, СССР халқлари ленинча дўстлиги ва қон-қардошлигининг беқиёс намуналаридир.

Ўтган йиллар мобайнида республикада қишлоқ хўжалиги жадал суръатлар билан ривожлантирилди. Ҳозирда Ўзбекистон мамлакатимизда етиштирилаётган «оқ олтин»нинг учдан икки қисмини етказиб бермоқда. Партия иродаси, совет кишиларининг фидокорона меҳнати билан кенг кўламли ирригация-мелиорация ишлари амалга оширилди. Бугунги кунда республикамизда суғориладиган экин майдонлари уч ярим миллион гектардан ортиб кетди. Совет халқларининг журъати, жасорати, қардошларча ҳамкорлиги Мирзачўл, Жиззах, Қарши даштларини, Зарафшон воҳаси, Амударёнинг қуйи оқими районларидаги катта-катта майдонларни комплекс ўзлаштириш имконини бермоқда.

Бир пайтлар ёппасига саводсиз, маданияти инқирозга юз тутган ўлканинг социал-маданий қиёфаси Улуғ Октябрь туфайли тубдан ўзгарди. Ўнлаб социалистик шаҳарлар бунёдга келди. Ўзбекистон ёппасига саводхон, ўқимишли республикага айланди. Уй-жой, маданий-маиший қурилиш кўламлари кенгайди. Шаклан миллий, мазмунан социалистик маданият шаклланиб, равнақ топди ва муттасил ривожланмоқда. Бир пайтлар мазлума ва маҳзуна аёлларимиз ижтимоий ҳаётнинг барча жабҳаларида ўз иқтидорларини, малака ва маҳоратларини намоён этмоқдалар, коммунизм қурувчиларининг олдинги сафида мардона бормоқдалар.

КПССнинг синалган, жанговор отрядларидан бири — Ўзбекистон партия ташкилоти республика меҳнаткашларини коммунистик қурилишда янги-янги, тобора юксак довонларни эгаллашга руҳлантирмоқда. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленуми омма ижодий ташаббускорлигини ривожлантиришда, тартиб-интизомни мустаҳкамлаб, бутун кучни, моддий ресурсларни социал-иқтисодий тараққиёт режаларини рўёбга чиқариш учун курашга сафарбар этишда муҳим ўрин тутди. Бугунги кунда партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, меҳнат, ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлаш, иқтисод ва тежамкорлик учун курашни кучайтириш асосида бутун экономикани интенсивлаш йўлига ўтказиш тадбирларини тобора изчил амалга оширмоқдалар.

«КПСС XXVII съездига — 27 зарбдор ўн кунлик!» шиори остида бошланган умумхалқ мусобақаси шу байрам арафаси кунларида айниқса қизғин тус олди. Пахтазорларда 5 миллион 730 минг тонналик «оқ олтин» хирмони учун кураш якунловчи босқичга кирди. Фарғона, Наманган областларидан кейин Тошкент областининг меҳнаткашлари марраға жадал интилмоқдалар. Социалистик мусобақа ҳисобига пахта топшираётган районлар, колхоз ва совхозлар сафи муттасил кенгайиб бормоқда.

Саноат корхоналарининг меҳнатчилари, қурувчилар, хизмат кўрсатиш соҳаси ходимлари ҳам Улуғ Октябрь байрамини муносиб меҳнат ғалабалари билан кутиб олмоқдалар.

Бугунги кунда партия ташкилотларида кенг муҳокама қилинаётган янги таҳрирдаги КПСС Программаси лойиҳасида Совет ҳокимияти йилларида мамлакатимиз босиб ўтган шонли йўл, коммунистик қурилишда орттирилган тажриба умумлаштирилиб, социализмни такомиллаштириш ва аста-секин коммунизмга ўтиш соҳасидаги, халқаро майдондаги, тинчлик ва социал тараққиёт учун курашдаги вазифалар ўзининг муфассал ифодасини топган. «Совет халқи партия раҳбарлигида, марксизм-ленинизм байроғи остида социализм қурди, —деб таъкидланади янги таҳрирдаги Программа лойиҳасида. — Совет халқи партия раҳбарлигида, марксизм-ленинизм байроғи остида коммунистик жамият қуражак». Мамлакатимиз социал-иқтисодий тараққиётининг, бутун инсоният тараққиётининг бу магистраль йўлини Улуғ Октябрь бошлаб берган эди.

— ИНСОНИЯТ ТАРИХИДА ЯНГИ ДАВРНИ — КАПИТАЛИЗМДАН СОЦИАЛИЗМ ВА КОММУНИЗМГА ЎТИШ ДАВРИНИ ОЧГАН УЛУҒ ОКТЯБРГА ШОН-ШАРАФЛАР!

Суратда: Москвадаги Октябрь майдонида В. И. Ленинга қўйилган ҳайкал.
В. Мастюков фотоси. (ТАСС).

Ҳамид ҒУЛОМ,
Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси,
СССР Давлат мукофоти лауреати

ЛЕНИН ШАРОФАТИ

Азиз инсон, улуғ одамзод
Мумкин эмас забун бўлмоғи.
Озодликка эгиздир ҳаёт,
Зарур эди зулмнинг ўлмоғи,
Зарур эди мангу, умрбод
Эрку тенглик қонун бўлмоғи.
Россияда донишманд устод
Ҳақиқатни ҳайқирган чоғи,
Курашларнинг оловида шод
Бошланди бу дунё тўлғоғи.

* * *

«Аврора»нинг мағрур бонгидан
Кўз очди бу — янги дунёмиз.
Октябрнинг ёрқин тонгидан
Диллардаги сўнмас зиёмиз.
Умид билан қурдик янгидан —
Ўринлади чин муддаомиз.
Бидъатларнинг заққум чангидан
Не иқболки, биз мусаффомиз.
Чароғондир Ленин онгидан
Шууримиз, мазмун, маъномиз.

* * *

Ленин — ўчмас ғояга падар,
Қардошликдир унинг фарзанди.
Айтинг, қачон элдар бу қадар
Дўст, меҳрибон, жондош бўлганди!

Саодатманд дўсту элатлар
Бир-бирининг эзгу дилбанди;
Ўртададир меҳнату зафар,
Бир-бирига жонажон, танти.

* * *

Асрдошим, кўрку жамолинг
Октябрнинг латофатидан,
Тоғдай баланд обрў, камолинг
Ўша тонгнинг шарофатидан.
Қуёш бўлиб кулган иқболинг
Чўнг оила жасоратидан.
Уфқдай кенг фикру хаёлинг
Яшнади эрк саодатидан.
Буюк йўлинг ва истиқболинг
Доно Ленин башоратидан.

* * *

Она диёр — Ўзбекистоним,
Октябрдан нажотинг сенинг.
Эй, ардоқли боғу бўстоним,
Мангу баҳор ҳаётинг сенинг.
Чароғондир еру осмоним,
Гул водийлар ижодинг сенинг.
Такрор куйлар шеъру достоним
Матонатинг, саботинг сенинг.
Парвозларга ундар замоним,
Ленин фикри қанотинг сенинг.

МАНГУ БАРҲАЁТ ИЛЬИЧ

Москвада В. И. Ленин ҳайкали очилди

СССР пойтахти Улуғ Октябрни алвон байроқлар билан, КПСС Марказий Комитетининг чақириқ сўзлари ёзилган қирмизи транспарантлар билан кутиб олмоқда. Байрам арафасида, 5 ноябрь куни Владимир Ильич Ленин ҳайкалининг тантанали очилишига бағишланган оммавий митинг бўлди.

Ленин, Октябрь. Москва. Ер юзининг барча софдил кишилари онгида бу сўзлар бир-биридан ажралмасдир. Замонамизнинг социал ютуқлари, XX асрнинг революцион моҳияти шу сўзлар билан боғланган. В. И. Ленин ишчилар ҳаракатини социалистик революция назарияси билан қуроллантириб, инсониятга шу революциянинг ғалаба қозониш йўлини кўрсатиб берди. Ильич Москвада ишлар экан, мамлакатнинг сиёсий ва хўжалик турмушига, дунёда биринчи социалистик давлат қурилишига раҳбарлик қилди, эндиликда бу давлат империалистларнинг жабр-зулм, агрессия ва уруш сиёсатига қарши, тинчлик, демократия ва социал тараққиёт учун курашнинг қудратли омили бўлиб қолди. Ҳозирги замон тарихининг КПСС янги таҳрирдаги Программаси лойиҳасида мустаҳкамлаб берилган реаллиги мана шундан иборат.

Ленин ҳозир ҳам барча тириклардан-тирикроқ. У байрамларда ҳам, оддий иш кунларида ҳам ҳамиша биз билан ҳамнафас.

Минглаб кишилар, Москва барча районларининг намояндалари Октябрь майдонини тўлдиришди. Майдон узра СССР Давлат байроғи, иттифоқдош республикаларнинг байроқлари ҳилпираб турибди. Оқ шойи қопланган обида ёнида Октябрь қаҳрамонлари, партия ва меҳнат ветеранлари, уруш ветеранлари, мамлакат меҳнаткаш гвардиясининг ёш авлоди вакиллари туришибди.

14.00. М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, В. В. Гришин, А. А. Громико, Е. К. Лигачев, Н. И. Рижков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, С. Л. Соколов, Н. В. Талызин, Б. Н. Ельцин, Л. Н. Зайков, М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, В. П. Никонов, К. В. Русаков ўртоқлар минбарга чиқадилар.

Бу ерда СССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети Раисларининг ўринбосарлари, СССР Олий Совети палаталарининг Раислари, бир қанча министрлик ва идораларнинг раҳбарлари, жамоатчилик вакиллари ҳам бор эди.

Ҳайкални очиш маросимида Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 68 йиллиги байрамида қатнашиш учун келган бир қанча коммунистик ва ишчи партияларнинг таниқли арбоблари, бошқа кўпгина чет эллик меҳмонлар ҳозир бўлишди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари **В. В. Гришин** микрофон ёнига келиб бундай дейди:

— Бугун бу ерда, пойтахтнинг Ленин проспекти бошланадиган Октябрь майдонида доҳий мутафаккир ва революционер, Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг асосчиси, дунёда биринчи социалистик давлат бунёдкори, халқаро пролетариатнинг, барча меҳнаткашларнинг йўлбошчиси ва устози — Владимир Ильич Лениннинг КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳукуматининг қарорига биноан қурилган ҳайкали очилмоқда.

Владимир Ильич Ленин ҳайкалини очишга бағишланган митинг очиқ, деб эълон қилинади.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари **М. С. Горбачев** супачага тортилган қизил лентани кесади. Чойшаб тушиб, ҳозир бўлган кишиларнинг кўз ўнгида Ильичнинг муаззам ҳайкали намоён бўлади. Майдон узра қизғин қарсаклар чалинади. Совет Иттифоқи Гимни янграйди.

Владимир Ильич Лениннинг ҳайкали Октябрь номли майдонда қад кўтариб турибди, деди сўзини давом эттириб В. В. Гришин, бу ҳайкал Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 68 йиллиги арафасида очилди. Бу ҳам шонли бир тимсолдир. Лениннинг номи, Лениннинг даҳоси, унинг бутун ҳаёти ва фаолияти мамлакатимиз ва бутун инсоният тарихидаги улуғвор воқеа — Улуғ Октябрь социалистик революцияси билан чамбарчас боғланган.

Маркс билан Энгельс қилган зўр революцион кашфиётларнинг бутун бойлигини ўзига сингдириб олган Ленин уларнинг ғояларини ривожлантирди, бу ғояларга беқиёс ҳисса қўшди, ишчилар ҳаракатини социалистик революция ва социалистик қурилишнинг илмий асосланган назарияси билан қуроллантирди. Мутафаккирга хос доҳийлик билан революцион амалиётчининг букилмас матонатини бирга қўшган Ленин ишчилар билан деҳқонларнинг кўп асрлик зулмни ағдариб ташлаш йўлидаги курашига бевосита бошчилик қилди, уларни уч революция алангаси орқали комил ишонч билан олиб ўтиб, ғалабага эриштирди.

Россия пролетариатининг революцион марксчи партиясини барпо этганлиги Лениннинг улуғвор хизмати бўлди. Бу партияни ҳақли равишда «давримизнинг ақл-идроки, шон-шарафи ва виждони» деб атамоқдалар. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ҳозирги замоннинг қудратли сиёсий кучига айланди. Ленин билан партия, Ленин билан ишчилар синфи, Ленин билан совет халқи тушунчалари бир-биридан ажралмасдир.

Ленин жаҳонда биринчи ишчи ва деҳқонлар давлатини барпо этди. У энг оғир йилларда шу давлатга раҳбарлик қилиб ёш Советлар республикасини социализм йўлидан дадил бошлаб борди. Владимир Ильич Ленин Улуғ Октябрь ғалабаси кунида бундай деган эди: «Бундан буён Россия тарихида янги палла бошланади, бинобарин, ҳозирги, учинчи рус революцияси оқибат натижада социализм ғалабасига олиб келиши керак». Лениннинг доҳиёна башорати рўёбга чиқди. Мамлакатимизда социализм реал воқелик бўлиб қолди. Совет Иттифоқи халқлари Коммунистик партия раҳбарлигида тарихан қисқа муддат ичида бир вақтлар қолоқ мамлакатни қудратли ва енгилмас социалистик давлатга айлантирдилар.

Эндиликда марксизм-ленинизм ғоялари, Октябрь ғоялари оламшумул тарихий ғалаба қозонганлигини ҳамма кўриб турибди. Бу ғоялар қардош социалистик мамлакатлар халқларининг ишларида, халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракати, шунингдек миллий озодлик ҳаракатининг ғалабаларида мужассамлашган. Бу ғоялар бутун дунё меҳнаткашларининг истиқбол йўлини ёритиб турибди.

Владимир Ильич Ленин беқиёс даражада дилкаш инсон эди. Ильични жуда яқин билиш бахтига муяссар бўлган замондошлари Ильич шахсининг фазилатлари — келажак, коммунистик жамият кишисининг тимсоли эканлигини ҳақли равишда уқтиришади. Ғоят буюк зукколик ва донишмандлик, ниҳоят даражада камтарлик ва оддийлик унга хос фазилатлар эди. Ишчилар унинг тўғрисида «ҳақиқат каби оддий» дейишарди, синфий душманларга нисбатан қаттиққўллик ва муросасизлик, ўртоқларга нисбатан самимий эътибор, одамларга нисбатан меҳру муҳаббат, халқ фаровонлиги тўғрисида доимий ғамхўрлик, партия ишига, ишчилар синфи ишига эҳтиросли садоқат, бу ишнинг адолатли ва ҳаққоний эканлигига эътиқод Ильичга хос ҳислатлар эди. Лениннинг сиймоси миннатдор инсоният хотирасида ҳамиша сақланиб қолади.

Москвада Ленин қадамжолари кўп. Бундан буён Октябрь майдони шундай жойларнинг бири бўлиб қолади. Ҳайкалтарошлардан Л. Е. Кербель ва В. А. Федоров, архитекторлардан Г. В. Макаревич ва А. Б. Самсонов лойиҳасига мувофиқ барпо этилган Владимир Ильич Ленин ҳайкали шу майдонга ўрнатилган.

Лениннинг шу ҳайкали очилиши — москваликлар, барча совет кишиларининг меҳнаткашлар йўлбошчиси ва устозига бўлган чуқур меҳр-муҳаббати ҳамда миннатдорчилигининг ёрқин ифодасидир. Владимир Ильич ўзининг бутун ҳаёти давомида Москва ишчилар синфи, меҳнаткашлари билан, Москва партия ташкилоти билан чамбарчас боғланган эди. Совет ҳукуматининг раҳбари, Москва партия комитетининг аъзоси, Москва Советининг депутати сифатида Владимир Ильич Ленин ишчилар билан

(Давоми иккинчи бетда).

ЗАФАРЛАРИМИЗ—ШОНЛИ БАЙРАМГА

XXVII МАТБУОТ МАРКАЗИ ХАБАР ҚИЛАДИ

● АНДИЖОН

Комсомолобод райони меҳнаткашлари қабул пунктларига 36,5 минг тонна пахта топшириб, социалистик мажбуриятларини бажардилар. Ҳосилнинг ярмидан кўпроғи «зангори кема»лар бункеридан тўкилди. Бу муваффақиятга «Оқолтин», Мирзааҳмедов номли, «Партия XXIV съезди», «Дўстлик» совхозларининг миришкорлари катта ҳисса қўшдилар.

«СССР 50 йиллиги» совхозидан Соттибой Шокиров, «Дўстлик» совхозидан Олим Умаров ва Алишер Йўлдошев каби моҳир механизаторлар 180-250 тоннадан «оқ олтин» териб, ибрат кўрсатишди. Район пахтакорлари Улуғ Октябрь байрами шарафига яна минг тонна хом ашё тайёрлаш бўйича оширилган социалистик мажбурият қабул қилдилар.

* * *

Областда яна икки хўжалик—Олтинкўл районидаги «Коммунизм» колхози ва Марҳамат районидаги Ленин комсомоли номли совхозда пахта тайёрлаш плани адо этилди. Айни кунларда иккала хўжалик пахтакорлари социалистик мажбурият ҳисобига хом ашё топширишни қизғин давом эттиришаётир.

* * *

Ленин райони пахтакорлари йиллик план бажарилганлиги ҳақида рапорт бердилар. Давлатга 35 минг 425 тонна хом ашё етказиб берилди. Шунинг 12 минг тоннасини уруғлик пахта ташкил этади. Ҳосилнинг 82 проценти биринчи сортга қабул қилинди.

Район деҳқонлари яна 1600 тонна «оқ олтин» тайёрлаш учун курашмоқдалар.

● ТОШКЕНТ

Янгийўл райони пахтакорлари социалистик мажбурият бажарилганлигини хабар қилдилар. Қабул пунктларига пландаги 31 минг тонна ўрнига 33 минг 270 тонна пахта етказиб берилди. Бу муваффақиятда Ниёзов номли, Ленин номли ва Калинин номли колхозларнинг ҳиссаси, айниқса, каттадир.

Коммунистик, Ўрта Чирчиқ ва Пискент районларининг пахтакорлари ҳам социалистик мажбурият ҳисобига «оқ олтин» топшира бошладилар.

● НАМАНГАН

Уйчи районида пахта тайёрлаш бўйича социалистик мажбурият бажарилди. Она-Ватан қабул қилиб олган 45 минг 323 тонна пахтанинг 83 проценти биринчи сортни ташкил этади.

● ЖИЗЗАХ

Зомин районидаги «Ғалабанинг 40 йиллиги» совхози деҳқонлари социалистик мажбурият бажарилганлиги ҳақидаги рапортга имзо чекдилар. Давлатга 4205 тонна қўриқ пахтаси топширилди. Шунинг 95 проценти агрегатлар бункеридан тўкилди. Х. Норқулов, Р. Холйигитов, Х. Мусаев каби механизаторлар 135-140 тоннадан пахта териб, социалистик мусобақа ғолиби бўлишди.

Пахтакор районидаги «Пахтакор» совхози коллективи йиллик планини адо этди. Республика хирмонига 7338 тонна пахта топширган хўжалик азаматлари яна 500 тонна хом ашё тайёрлаш учун курашмоқдалар.

XXVII „ОҚ ОЛТИН" хирмонига

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 5 ноябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устун—областлар; иккинчи устун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи устун — мавсум бошидан буён; тўртинчи устун — шу жумладан бир кунда машинада терилган пахта; бешинчи устун — мавсум бошидан буён.

ФАРҒОНА	0,82	105,59	0,13	35,79
НАМАНГАН	0,72	103,62	0,54	83,74
Тошкент	0,68	99,38	0,13	100,71
Сирдарё	1,04	92,06	0,50	104,73
Хоразм	0,37	90,72	0,60	49,76
Андижон	1,04	89,90	0,75	56,62
Сурхондарё	0,87	89,11	0,33	86,08
ҚҚАССР	0,72	86,67	0,41	69,92
Бухоро	0,35	82,96	0,06	16,16
Жиззах	0,70	79,49	0,16	78,62
Навоий	0,58	77,62	0,30	42,99
Самарқанд	0,95	74,63	0,20	42,66
Қашқадарё	0,79	64,30	0,56	45,27
Республика бўйича:	0,76	87,50	0,36	63,18
Шу жумладан ингичка толали пахта:				
СУРХОНДАРЁ	1,55	141,89	0,69	150,89
НАМАНГАН	0,70	105,76	—	—
Бухоро	0,91	69,73	—	—
Қашқадарё	1,51	57,28	1,18	49,28
Навоий	0,96	50,11	0,77	13,61
Республика бўйича:	1,47	107,05	0,82	105,15

АЛОҲИДА КИТОБЧА ҚИЛИБ НАШР ЭТИЛДИ

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Уставининг лойиҳаси (таклиф этилаётган ўзгартишлар билан) алоҳида китобча қилиб нашр этилди.

Уставга киритиладиган ва КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил октябрь Пленуми маъқуллаган ўзгартишлар лойиҳаси КПСС аъзолари ва аъзоликка кандидатларининг ялписига танишиши ва муҳокама қилиши учун босиб чиқарилди. Муҳокама якунлари Устав лойиҳасини узил-кесил кўриб чиқиш пайтида эътиборга олинади.

КПСС Уставига киритиладиган ўзгартишлар Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXVII съезди муҳокамасига ва тасдиғига тақдим этилади. (ТАСС).

ВАТАНГА ҚАЙТИБ КЕЛИШДИ

Сентябрь ойининг охирида Байрутда ўғирлаб кетилган совет гражданлари, СССРнинг Ливандаги элчихонаси ходимлари В. Мириков, Н. Свирский, О. Спирин 4 ноябрь куни аэрофлот рейси билан Москвага қайтиб келишди. Улар ўзларининг озод этилишига ёрдам берган Совет ҳукуматига, барча кишиларга самимий миннатдорчилик изҳор қилдилар. (ТАСС).

Совет Иттифоқи меҳнаткашлари! КПСС XXVII съездини умумхалқ социалистик мусобақасида янги меҳнат зафарлари, юксак муваффақиятлар билан кутиб олайлик! Зарбдорларча, стахановчасига ишлайлик!

(КПСС Марказий Комитетининг Чақириқларидан).

КПСС XXVI съезди қарорларига мувофиқ СССР 50 йиллиги номидаги «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасининг яқин истиқболини кўзлаб, Чирчиқ дарёсининг ҳар икки ёқасида яна бир улкан корхона — Тошкент мотор заводи қуришга киришилган эди.

Орадан икки йил ўтиб, корхона қурилишининг биринчи навбати ишга туширилди. Янги заводнинг дастлабки маҳсулоти олинди. Унинг дизеллари якунловчи йил пахта ҳосилини йиғиштириб олаётган «зангори кемалар»га асқотди.

Суратда: созловчи М. Сафин (чапда), инженер-технологлар С. Князев ва А. Попов технология чизмаларини кўздан кечиришяпти.

Ф. Қурбонбоев ва В. Миленький фотоси (ЎзТАГ).

Ўлмас УМАРБЕКОВ,

Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзи правлениеси президиумининг раиси

ХАЛҚ ҲАЁТИ КЎЗГУСИ

Улуғ Октябрь байрами кунларида беихтиёр бир манзара кўз олдимизга келади: 1945 йил. Москва. Қизил Майдон. Буюк Ленин мавзолейи остига бутун дунёни эгаллаб олишни мақсад қилиб қўйган гитлерчи босқинчиларнинг олатароқ байроқлари ташланяпти. Бу — Улуғ Октябрнинг табиий ва мантиқий якуни, В. И. Ленин ташкил этган социалистик халқ ҳокимиятининг ғалабаси, совет халқлари бузилмас дўстлигининг тарихий ифодаси...

Ишчи-деҳқон ҳокимияти ташкил топишининг йилнинг фаслларига алоқаси йўқ. Лекин октябрь йилнинг энг салмоқли ойи, кузнинг ўртаси. Тўкин-сочинлик. Табиат атлас ранг олган гўзал давр. Улуғ Октябрь ҳаётимизга шундай ранг берди. Қанчадан-қанча халқларнинг дилига завқ берди, зулматдан олиб чиқиб, кўзига нур ҳадя қилди.

Улуғ Октябрь олтмиш саккиз йилдан бери совет халқлари учун ана шундай яратувчилик, саодат, тўкин-сочинлик байрами бўлиб келяпти, инсонни улуғловчи, унинг меҳнати, мардлиги ва матонатини қадрловчи, дўстлик ва тотувлик байрами бўлиб келяпти.

Бу йилги кузнинг, улуғ байрамнинг нашъаси ўзгача. Халқимизни фароғатли, бахтли ҳаёт йўлида улкан режалар, ишлар кутмоқда. Зотан, бу ишлар бошланиб кетди. КПСС янги таҳрирдаги Программаси лойиҳаси муҳокама қилиняпти, КПСС Устави лойиҳаси ҳам муҳокамага қўйилди.

Булар тарихий ҳужжатлар. Партиямиз, халқимиз кучи, идроки ўз аксини топган, амалга оширилиши аниқ бўлган муқаддас йўлланма ва қўлланмалар... Уларнинг ҳар бир жумласи замирида совет кишисига бўлган чексиз ҳурмат, унинг саодати, Ватанимиз қудрати ётибди.

КПСС ўзининг XXVII съезди олдидан бу ҳужжатларни халқ муҳокамасига қўйиб, у билан маслаҳат қиляпти. Бу ҳам буюк Ленин, Улуғ Октябрь шарофати, у ташкил этган партиянинг йўли. Кенг жамоатчиликни, шу жумладан, ёзувчиларни қувонтирган яна бир нарса шуки, партия халқ билан чинакам ленинча, очиқ гаплашяпти. Ютуқлар ҳақида ҳам, мавжуд камчиликлар, олдимизда турган ишлар ҳақида ҳам. Ривожланишимизни тезлатиш — тарихий зарурат, бугунги энг муҳим вазифа. Бу вазифани бажариш ҳар бир коммунистнинг, ҳар бир совет кишисининг партиявий, инсоний, граждандлик бурчи. Партия шундай деяпти. Совет халқи уни қўллаб-қувватлаяпти.

Жонажон Ўзбекистонимиз ҳам Октябрь шарофати билан шу йўлдан бормоқда! **«Кремль минбарида турган ўзбекман!»** — деб фахрланган эди Ғафур Ғулом. Октябрь зиёси туфайли ўзбек халқи ҳам бепоён Ватанимизнинг барча халқлари эга бўлган ҳуқуқларга эга бўлди, қувончига ҳам, ғамига ҳам шерик бўлди. Мана энди улар билан бирга, тенг обрў, тенг масъулият билан тарихий партия ҳужжатларини муҳокама қиляпти.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг XVI пленуми республикамиз ҳаётида бурилиш ясади. Бу бурилиш кўпчиликни қувонтирди, ғайратига-ғайрат қўшди. Сўнгги икки йил ичида адолат билан, поклик ва мардлик билан қилинган ишлар, қўлга киритилаётган ютуқлар — халқ хўжалигида бўлсин, маданий ҳаётимизда бўлсин — республикамиз обрўйига, республикамиз коммунистлари обрўйига обрў қўшмоқда, халқимизни янги меҳнат зафарларига чорламоқда.

Аммо қилинадиган ишлар кўп. Уларни мўлжал қилинган вақтда амалга ошириш учун ҳар бир киши ўз иш жойида бор кучи ва идроки, билими ва юрак қўрини сарф қилиб, ҳалол ишлаши лозим. Бунинг учун эса, юртимиз осмони мусаффо, ҳаётимиз тинч бўлиши керак. Партия ва ҳукуматимизнинг ҳозирги мураккаб халқаро аҳволни юмшатиш, Ер курраси осойишта бўлиши учун олиб бораётган кураши, амалга ошираётган ишлари таҳсинга лойиқ.

Бизнинг авлод уруш кўрмаган. Лекин урушнинг нималигини биламиз. Уруш йиллари етим қолган тенгқурларимиз, Тошкентга келиб тушган эшелон-эшелон оч-яланғоч болалар, эркак зоти қолмаган хонадонлар кўз олдимизда, одамдан фақат изгина қолган Хиросимадаги харсанг тошни титроқ босмай эслаб бўладими? Хатинни ҳам, Бухенвальдни ҳам...

Тарих хабарларига қараганда, урушлар XVII асрда уч миллион, XVIII асрда беш миллион, XIX асрда олти миллиондан ортиқ инсон умрини олиб кетган. XX асрдаги иккала жаҳон урушида олтмиш миллиондан зиёд инсон ҳалок бўлди. Ядро қуроллари ишлатиладиган уруш эса, инсоният учун жуда ҳам хавфлидир.

Совет халқи, унинг дўстлари урушни истамайди. Улуғ Октябрь ғалабасининг биринчи кунлариёқ В. И. Ленин тинчлик ҳақидаги Декретга қўл қўйган эди. Совет халқи бор экан, Совет давлати бор экан, бу Декрет ўз кучини йўқотмайди. Байрам куни бўладиган халқимиз намойиши буни яна бир марта исбот қилади.

Тинчлик учун курашаётганларнинг сафи йилдан йилга ошиб боряпти. Бошқача бўлиши ҳам мумкин эмас. Ақли расо одам, ҳаёт, меҳнат ва бахт тарафдорлари урушни лаънатлайдилар. Совет кишилари шундай одамлар. Улар ўз келажакларига ишонадилар. Келажагимиз эса порлоқ. Шунинг учун ҳам партиямизнинг янги таҳрирдаги Программаси лойиҳаси муҳокама қилиняпти, асримиз охиригача қиладиган ишларимиз белгилаб олиняпти. Шунинг учун ҳам Улуғ Октябрни ҳар йили кўтаринки руҳ билан, завқ-шавқ билан кенг байрам қиляпмиз.

Янги таҳрирдаги Программа лойиҳасида адабиёт ва санъат арбоблари олдида турган вазифалар ҳам аниқ белгиланган. Байрам кунги ўйларимиз ана шу улкан ва реал вазифалар билан боғланган. «Халқ ҳаёти билан алоқани мустаҳкамлаш, социалистик воқеликни ҳаққоний ва юксак бадиий акс эттириш, янги илғор нарсаларни жўшқинлик билан ёрқин очиб бериш ва жамиятнинг олға қараб ҳаракат қилишига ҳалақит бераётган барча нарсаларни эҳтирос билан фош қилиш — адабиёт ва санъатни ривожлантиришдаги бош йўналишдир», дейилади лойиҳада.

Бу — буюк вазифа. Уни бажариш барча совет ёзувчилари, жумладан, ўзбек адабиётчилари учун ҳам муқаддас бурчдир.

Ўткир РАШИД

ОКТЯБРЬ УМРИ

Октябрь умридан ҳаммамиз рози,
Бу умр бизнинг ҳам умримиз демак.
Ленин ўйларининг буюк даҳоси,
Улуғ Октябрь ва мана, биз, демак.

Октябрь шуъласида акс этди ёрқин.
Бугунги фаровон, равнақ кунимиз.
Октябрь шуури бўлиб зўр ёлқин
Мана, чароғондир куну тунимиз.

Давримиз посбони бугун партия,
Бобомиз Ленининг ўгити яшар.
Йўл олдик ҳаётга биз Ленин дея,
Яшашни ўрганар бизлардан башар.

Октябрь асрининг нашъу-намоси
Қизчамнинг ҳусида, бобом онгида.
Октябрь бонгининг баланд овози,
Янграмоқда ғарб-у, шарқнинг
тонгида.

Октябрь умридан ҳаммамиз рози,
Бу умр бизнинг ҳам умримиз
демак.
Ленин ўйларининг буюк даҳоси
Улуғ Октябрь ва мана, биз демак,

Элларда дўстликнинг боғи кўкариб,
Дўстлик меҳри билан юртимиз
обод.
Ленин байроғини баланд кўтариб,
Ғолиб яшамоқда бугун одамзод.

Октябрь боғининг мевасидир бу,
Тўкин дастурхонда яйрашимиз ҳам.
Эркин яшашликнинг бонсидир бу
Қувноқ қўшиқ айтиб, сайрашимиз
ҳам.

Бугун ёшу қари — ҳаммамиз
бирга
Шошиб-тошиб оппоқ олтин
терамиз.
Бизни улуғлаган шу — Октябрга
Планни тўлдириб рапорт берамиз!

МАНГУ БАРҲАЁТ ИЛЬИЧ

(Боши биринчи бетда).

доимо учрашиб, завод ва фабрикаларда уларнинг ҳузурида нутқ сўзлар эди. У коммунистларни, барча меҳнаткашларни ишни янгича, коммунистчасига ташкил этишда намуна кўрсатишга даъват этарди. Москваликлар Ленининг бу васиятларини муқаддас билиб эъзозламоқдалар.

Москва меҳнаткашлари мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш учун курашга қўшаётган ҳиссани муттасил кўпайтириб бормоқдалар. Улар партиянинг мустаҳкам таянчи бўлиб, унинг сиёсати изчиллик билан амалга оширилишига эришиш учун ҳаракат қилмоқдалар. Ҳозирги вақтда пойтахт коммунистларининг, меҳнаткашларининг бутун кучи шу йилги ва умуман ўн биринчи беш йиллик планини, КПСС бўлажак XXVII съезди шарафига қабул қилинган социалистик мажбуриятларни бажаришга қаратилган.

Москва шаҳар партия ташкилоти партиянинг мамлакатни иқтисодий ва социал ривожлантиришни қатъиян жадаллаштириш, экономикани интенсивлаш, ишнинг барча сифат кўрсаткичларини яхшилаш, ҳамма соҳада иқтисод ва тежамкорлик режимини кучайтириш, совет жамияти турмушининг барча томонларини такомиллаштириш, социализмнинг ғоят катта имкониятларидан тўлиқроқ фойдаланиш зарурлиги тўғрисида Ленин таълимотига асосланган кўрсатмаларига амал қилади.

Ўртада турган катта вазифаларни муваффақиятли бажариш учун ҳамма жойда интизом ва тартибни мустаҳкамлаш йўлидаги кураш билан қўшиб олиб бориладиган юксак даражадаги уюшқоқлик ва ишчанлик, принципиаллик ва новаторлик зарур. Апрель ва октябрь Пленумларининг қарорлари, партия Марказий Комитетининг бошқа қарорлари Москва коммунистларини, меҳнаткашларини мана шунга йўналтирмоқда.

Партиямиз Лениндан сабоқ олиб, мамлакатдаги барча синфлар ва социал группаларнинг, ҳамма миллат ва элатларнинг манфаатларига, тинчлик ва социал тараққиёт ишига мос бўлиб тушадиган тўғри сиёсий йўлни коллектив равишда ишлаб чиқмоқда. Партия халқни ўз сиёсатини изчиллик билан оғишмай амалга ошириш учун ленинчасига уюштириб, жипслаштирмоқда.

Совет халқининг кучига, ақл идроки, истеъдоди, меҳнатсеварлигига Ленин ишонч, у билан бир жон бир танлик — КПСС фаолиятининг негизидир.

Ленин васиятлари, унинг улуғ ғоялари яшамоқда ва тантана қилмоқда. Бу васиятлар ва ғоялар Совет ҳокимиятининг 68 йиллиги мобайнида халқимиз эришган муваффақиятларда, Совет давлатининг иқтисодий ва мудофаа қудратини ўстиришда, фан ва маданиятни равнақ топтиришда, меҳнаткашлар фаровонлигини юксалтиришда мужассамлашган.

Ана шу васиятлар ва ғоялар КПССнинг янги таҳрирдаги Программаси лойиҳасида, партиянинг XXVII съездга тақдим этиладиган бошқа ҳужжатларида тантана қилмоқда. Ана шу васиятлар ва ғоялар Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар Сиёсий маслаҳат комитетининг Софияда (1985 йил) ўтказилган кенгаши якунларида ўзининг ёрқин ифодасини топди.

Улуғ Ленининг номи ва иши коммунистларга, барча меҳнаткашларга беҳиҳоя азиздир.

Владимир Ильич Лениннинг порлоқ образига ва музаффар маънавий меросига давр таъсир ўтказа олмайди. Бугун очилаётган Ленин ҳайкали унинг ғоялари тантанасининг, у ўзининг бутун ҳаётини бағишлаган коммунизм иши тантанасининг далилидир.

Ҳозирги авлодлар ўрнига янги-янги авлодлар келади, аммо улар ҳам ҳаёт ўртага қўяётган энг ўткир масалаларни ҳал этиш йўлларини Ленин донишмандлигининг битмас-туганмас манбаидан қидириб топадилар, деди пировардида В. В. Гришин. Ленин ғояларидан илҳомланаётган совет халқи ленинчи Коммунистик партиянинг синалган раҳбарлигида Ленин йўлидан — коммунизм сари оғишмай бораверади!

«Красний пролетарий» заводининг йўнувчиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, СССР Давлат мукофоти лауреати **И. И. Мальцев** сўзга чиқади. Улуғ Октябрь йиллиги арафасида бу ерда, пойтахтнинг Октябрь майдонида меҳнаткашлар оммасининг йўлбошчиси ва устози — Владимир Ильич Ленининг улуғвор ҳайкали очилаётганлиги чуқур рамзий маънога эга, деб таъкидлади нотиқ. Ленининг барҳаёт номи ва Улуғ Октябрнинг ғалабаси инсоният тарихида, меҳнаткашлар онгида бир бутун бўлиб қўшилиб кетган.

Ильичнинг бутун ҳаёти — жасорат бўлиб, қуллик ва жабр-зулмга қарши тинимсиз революцион курашдан иборатдир. Ленининг ҳаққоний ва аниқ-равшан каломи, у ташкил этган партиянинг жўшқин ғайрат-шижоати ишчилар синфини, бутун меҳнаткаш халқни самодержавиега қарши жангга, капитализмга қарши штурмга отлантирди ва бошлаб борди.

Ўн еттинчи йилнинг октябрида Қизил гвардия отрядлари составида заводимиз ишчилари ҳам шу майдон орқали халқ ҳокимияти учун, Советлар ҳокимияти учун жангга борган эдилар. Ленин байроғига садоқат муқаддасдир. Бугунги кунда ҳам фидокорона меҳнат билан келажакни яқинлаштиришдан кўра муҳимроқ нарса йўқ. Бизнинг ота ва боболаримиз ана шу келажак учун курашган эдилар.

Ленининг эришилган натижалар билан кифояланиб қолмасдан, албатта, олға бориш, албатта, кўпроқ натижаларга эришиш кераклиги тўғрисидаги сўзлари жанговар даъват бўлиб янграмоқда. Ленининг ғоялари партиямизнинг ишларида ва режаларида яшаб турибди. Бу ғоялар КПССнинг янги таҳрирдаги Программаси ва таклиф этилаётган ўзгартишлар билан КПСС Устави лойиҳаларига асос қилиб олинган.

Москва коммунистлари, меҳнаткашлари мамлакатнинг социал ва иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш юзасидан партия қўйган вазифаларни тўла-тўкис маъқуллайдилар ва қўллаб-қувватлайдилар. Ҳозирги масъулиятли, кўп жиҳатдан бурилиш босқичида уюшқоқлик, интизом, реал иш, давлат манфаатларини ўз манфаатлари деб билиб, шу ҳақда ғамхўрлик қилиш айниқса муҳимдир.

Барча москваликлар каби Қизил пролетарчилар ҳам КПСС Марказий Комитети 1985 йил октябрь Пленуми қарорларига жавобан ишлаб чиқариш резервларини қидириб топмоқдалар, мавжуд камчиликларни тугатиш учун актив курашмоқдалар, ижодий, стахановчасига ишлашга интилмоқдалар.

Шу беш йилликда завод коллективи ишлаб чиқаришни тўхтатмай, рақамли программа асосида бошқариладиган станокларни кўплаб ишлаб чиқаришга ўтди ва лойиҳа кўрсаткичлари даражасига етиб олди. Шу станоклардан ҳар бири меҳнат унумдорлигини икки-икки ярим баравар оширади. Бу йил ишлаб чиқарила бошланган робот техникаси комплекслари ҳам заводнинг ҳозирги қиёфасини белгилайди, бу комплекслар машинасозлигимизга туб ўзгартишлар киритиши лозим.

Кўп иш қилингани кўриниб турибди. Бироқ партия Марказий Комитети куч-ғайратларни бўшаштирмаслик кераклигини тўғри таъкидламоқда. Куч-ғайратларни бўшаштириш эмас, балки кўпайтириш керак. Акс ҳолда ишлаб чиқариш самарадорлиги сари туб бурилишга эришиб бўлмайди. Шу сабабли завод коллективи янги беш йилликнинг дастлабки кунларидан бошлабоқ шу беш йилликка белгиланган суръатларга чиқиб олинишини таъминлаш учун зарур ишларни активлик билан бажармоқда. Заводдаги ҳар тўрт ишчининг бири, ўнлаб бригадалар ўн биринчи беш йиллик топшириқларини бажариб бўлдилар. Заводда прецизион станоклар ишлаб чиқарувчи янги қувватлар муддатидан аввал, октябрь байрамигача ишга туширилди. Энг янги асбоб-ускуналарни ишлаб чиқаришни партия съездигача тўла-тўкис ўзлаштириш мажбуриятини олдик ва, албатта, ўз сўзимизнинг устидан чиқамиз.

Завод коллективи, пойтахт ишчилар синфи номидан биз Ленин васиятларига ҳамиша содиқ бўлиб қоламиз, деб партия Марказий Комитети билан Совет ҳукуматига ваъда бераман.

1917 йилдан КПСС аъзоси, Қишки саройга қилинган ҳужум қатнашчиси **К. П. Синозерский** минбарга чиқади. Бугунги тантана улуғ Ленин ишининг мангу барҳаётлигидан янги куч билан далолат бериб турибди, деди у. Ильичнинг номи ва сиймоси совет кишиларига, бутун тараққийпарвар инсониятга беҳиҳоя азиздир. Улуғвор революцион ўзгаришлар, жаҳоннинг янгиланиши, Ер юзида социал адолат ва бахт-саодат порлоқ идеалларининг қарор топиши Ильичнинг номи ва сиймоси билан боғлиқдир.

Совет кишиларининг авлодлари Ленин номини дилга жо қилиб, Ленин партияси раҳбарлигида социализм қурдилар, кураш ва ғалабалар йўлидан ўтдилар, коммунистик бунёдкорлик йўлидан бормоқдалар.

Жабр-зулм ва зўравонлик эски дунёсини таг-тубигача ларзага солган, Улуғ Октябрь даврини бошлаб берган ўша кунлардан бери орадан 68 йил вақт ўтди. Шонли Октябрь зафарлари вақт жиҳатидан узоқлаша борган сайин Ленин ғояларининг битмат-туганмас кучи, Ленин партияси ишининг тарихий ҳаққонийлиги бутун дунёнинг кўз ўнгида тобора яққолроқ намоён бўлмоқда.

Шу кунларда совет кишиларининг бутун фикри-зикри зўр сиёсий аҳамиятга молик ҳужжатларга қаратилган. КПССнинг янги таҳрирдаги Программаси лойиҳасини кенг кўламда муҳокама қилиш бошланиб кетди. Партия Уставига таклиф этилаётган ўзгартишлар партия аъзосининг обрў-эътибори, номи ва ўрни масъулиятини янада ошириш тўғрисидаги ғамхўрлик руҳи билан суғорилган.

Партия жамият олдига қўяётган новаторлик вазифалари жонли ленинча фикр билан ёритилган, бутун большевикча ишимизнинг давомийлигини ўзида мужассамлаштиради, совет халқининг эзгу манфаатлари ва орзу-умидларига мос бўлиб тушади.

Ленинча собитқадамлик. замонани реалистик таҳлил этиш, омманинг ижодига таяниш анъаналари социализмни ҳар томонлама такомиллаштириш программасининг ҳаётий кучини ташкил этаётганлигини англаш партиянинг барча ветеранлари каби мен учун ҳам қувончилидир.

Ленин васиятларига садоқатли партия мамлакатнинг социал ва иқтисодий тараққиётини жадаллаштиришга зўр ғайрат билан интилмоқда. Инсоннинг бахт-саодати ва совет кишисининг манфаатлари йўлида ишлаб чиқариш, фан ва техника, жамият турмуши ҳамма соҳаларида мислсиз миқёсдаги ўзгартишлар авж олдирилмоқда. Партия, унинг Марказий Комитети ленинча услубни қатъият билан қарор топтирмоқдалар ва олға томон қилаётган ҳаракатимизга ҳалақит берадиган ҳамма иллатларга қарши курашмоқдалар. Партиянинг халқаро майдондаги фаолияти Лениннинг сулҳ тўғрисидаги биринчи Декрети донишмандлиги руҳи билан суғорилган. Совет халқи мана шуларнинг ҳаммасини астойдил маъқулламоқда ва қўллаб-қувватламоқда.

Шу завқли дамларда ўзининг XXVII съездига ҳозирлик кўраётган жонажон ленинчи партия учун алоҳида ифтихор билан, кекса авлод номидан айтаманки: биз учун совет халқига, социалистик Ватанга садоқат билан хизмат қилишдан бошқа мақсад йўқ. Янги чўққиларни довюраклик билан забт этаётган коммунистларнинг ёш авлодлари билан ўз ишларимиз ва фикрларимизни узвий равишда бирлаштиришдан ҳам каттароқ бахт йўқ!

Партиянинг кўпгина ветеранлари каби ҳамиша жанговар сафда бўлишга интиламан. Тажриба ва билимимни ёшларга ўргатишни, партиямизнинг революцион, жанговар ва меҳнат анъаналарини, коммунистик идеалларга астойдил садоқатни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлашни партиявий бурчим, деб биламан.

В. И. Ленин номли педагогика институтининг студенти, Ленин стипендиати **Л. А. Королева** митинг аҳлига мурожаат этади. Биз, пойтахт комсомоллари ва ёшлари бугун Владимир Ильич Ленин монументи ёнида туриб, Коммунистик партияга содиқмиз деб, қасамёд қиламиз, ишчилар синфининг революцион, ишига садоқатли бўламиз, деб қасамёд қиламиз, деди у.

Биз Ленининг ҳаётдаги ва фаолиятдаги сўнмас жасоратига қайта-қайта мурожаат этамиз, яшаш, ишлаш, курашиш ва орзу қилишни Ильичдан ўрганамиз. Революция йўлбошчисининг ҳар бир совет кишисига азиз сиймоси бизнинг ишларимизда, режаларимизда яшаб турибди, янги-янги зафарларга илҳомлантирмоқда.

Мен улуғ Ленин номидаги олий ўқув юртида ўқиб, таълим олиш бахтига мушарраф бўлдим. Владимир Ильич институтимизда бир неча бор нутқ сўзлаган, студентлар ва муаллимлар билан суҳбатлашган, совет мактабини, халқ маорифини ривожлантириш проблемаларини жуда қизиқиб суриштирган эди. Ленининг ёшларни коммунистик руҳда тарбиялаш ғоялари эндиликда турмушга татбиқ этилаётган умумий таълим ва ҳунар мактаби ислоҳотига асос қилиб олинди.

Шу кунларда, комсомоллар ва ёшлар КПССнинг янги таҳрирдаги Программаси ва таклиф этилаётган ўзгартишлар билан КПСС Устави лойиҳалари сатрларини зўр эътибор билан ўрганаётган бир пайтда қўйилган вазифалар нақадар мураккаб ва улуғвор эканини, бу вазифаларни амалга оширишда ёш авлодга нақадар катта роль берилаётганини айниқса равшан англайсан, киши. Партия Ленин комсомолини ҳаққли равишда ўзининг содиқ ёрдамчиси ва ишончли резерви, деб билади. Биз Ленин ишини, Улуғ Октябрь ишини муносиб давом эттиришга, партия белгилаган режаларни рўёбга чиқаришга азму қарор берганмиз.

Турмуш ёшлардан энг замонавий билимларни эгаллашни, юксак маънавий етукликка, интеллектуал ва жисмоний баркамолликка эришишни, ишлаб чиқаришнинг илмий-техникавий ва иқтисодий асосларини чуқур билишни, ўқишга ва меҳнатга онгли, ижодий ёндашишни ҳозир ҳар қачонгидан ҳам кўпроқ талаб қилаётганлигини 80-йилларнинг комсомол ва ёшлари жуда яхши тушуниб турибдилар.

Коммунистик партия тарбиялаган, Ватаннинг доимий меҳрибонлиги ва диққат-эътиборидан баҳраманд бўлаётган йигит ва қизлар мамлакатнинг социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш вазифаларини амалий равишда ҳал этишда фан-техника тараққиёти учун курашнинг олдинги марраларида бўлишга интилмоқдалар. Ёшлар КПСС Марказий Комитети 1985 йил октябрь Пленумининг қарорларини завқ-шавқ билан қабул этиб, бу қарорларни бажариш соҳасидаги ишга киришдилар.

Пойтахт комсомоллари ва ёшлари социалистик Ватанимизнинг, Ленин Ватанининг улуғлиги ва шон-шуҳратини бундан буён ҳам тинимсиз мустаҳкамлаб, кўпайтиравералилар. Ленин идеалларини умр бўйи амалга оширавералилар, Ер юзида тинчлик ва коммунизмни қарор топтириш учун курашаверадилар!

Пролетар шоирининг сўзлари билан айтганда:

Ўртоқ Ленин,
тутун босган
фабриклар,
Қорли,
тўйин ерлар
узра одимлаб,
Қалбингиз-ла
яшаб,
сизни
табриклаб,
Жанг қилиб,
яшаймиз, —
номингиз
дилда!

Митинг ёпиқ, деб эълон қилинади. Унинг қатнашчилари партия Гимни — «Интернационал»ни куйлайдилар. М. С. Горбачев, Коммунистик партия билан Совет давлатининг бошқа раҳбарлари В. И. Ленин ҳайкали пойига гуллар қўядилар. Сўнгра улар ҳайкалтарошлик обидасини кўздан кечирадилар.

Совет Қуролли Кучлари уч турининг намояндалари — пиёда аскарлар, учувчилар, денгизчилар майдондан тантанавор юриб ўтадилар.

(ТАСС).

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» МУХБИРЛАРИ ХАБАР ҚИЛАДИЛАР

МЕҲНАТ ВАХТАСИДА

ҒАЛАБА МУБОРАК

Ўрта Осиёдаги энг йирик Туямўйин гидроузелининг қурувчилари ўз меҳнат ғалабаларини бўлажак байрам — Улуғ Октябрнинг 68 йиллигига бағишладилар. Шу беш йиллик учун қабул қилинган план ва социалистик мажбуриятлар муддатидан илгари бажарилди.

Республикамизнинг Қорақалпоғистон АССР, Хоразм области ва қардош Туркманистондаги Тошовуз области далаларига 12 миллиард кубометрдан кўпроқ сув берилди. Туямўйин ГЭСида бир миллиард киловатт-соат электр энергия ҳосил қилинди. «Туямуюнгидрострой» коллективи 156 миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишларини бажарди.

Қурувчилар беш йиллик мобайнида фойдали сиғими 5,5 миллиард кубометр келадиган сув омборини, 150 минг киловатт қувватли ГЭСни, 38 минг квадрат-метрдан кўпроқ уй-жой, мактаблар, мактабгача тарбия болалар муассасалари, социал-маданий объектлар, чорвачилик биноларини фойдаланиш учун топширдилар.

«Туямуюнгидрострой» коллективи КПСС XXVII съезди ва Ўзбекистон Компартияси XXI съездини муносиб кутиб олиш учун тайёргарлик кўриб, йил охиригача беш йиллик пландан ташқари 8,5 миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишларини бажариш, 2,5 минг квадрат-метр уй-жой, 800 ўқувчига мўлжалланган мактаб ва 140 ўринли мактабгача тарбия болалар муассасаларини топшириш, Туямўйин-Урганч ва Туямўйин — Нукус водоводини қуриш суръатларини ошириш мажбуриятини олдилар. Партия XXVII съезди очиладиган кунгача Қизилқум массивида секундига 17 кубометр сув чиқариш қувватига эга бўладиган 1-насос станциясини ишга тушириш мўлжаллаб қўйилди.

32 миллат вакиллари зарбдорларча меҳнат қилаётган аҳил қурилиш коллективи Туямўйин гидроузелининг иккинчи навбатини муддатидан аввал қуриб битказиш тадбирларини амалга ошириш га киришди.

КОРХОНА ИШ БОШЛАДИ

Жалолқудуқ районида ишга туширилган маккажўхори донини хиллайдиган янги завод Фарғона водийсидаги барча хўжаликларни сифатли уруғлик билан таъминлаб туради.

Корхонадаги ҳамма технологик операциялар автоматлаштирилган. Бу ерда монтаж қилинган такомиллаштирилган пневматик установкалар дон хиллаш сифатини оширади. Донни дорилаш янги технологияси жорий этилди, Уруғлар пленка «тўни» ичига олинади. Бу «тўн» уларни совуқ уришдан ва зараркунандалардан сақлайди.

Завод уруғликни дала ишлари бошлангунича сақлаб бериш вазифасини ҳам зиммасига олди. Бу ерда кўкламгача жами 2500 тонна маккажўхори уруғлигини тайёрлаш мўлжалланади.

ТЕЗ ВА САМАРАЛИ

«Сельхозхимия» бирлашмасининг ахборот марказида электрон-ҳисобош машинаси ёрдамида тузилган картограммалар Қорақалпоғистон деҳқонларининг минерал ўғитдан оқилона фойдаланишларига имкон беради.

Компьютерлар тупроқ структураси, ғўза, маккажўхори, шоли навлари тўғрисидаги маълумотлар ва бошқа маълумотларни ёдда сақлайди. Машина топширилган программа асосида ишлаб, ҳар бир конкрет майдонда минерал ўғитдан фойдаланишга оид тавсиялар беради.

Ўтган йили Амударё районидаги М. Горький номли ва Тўрткўл районидан «Ленинизм» совхозларида электрон-ҳисоблаш машинасидан биринчи бўлиб фойдаландилар. Ўғитдан самарали фойдаланиш туфайли бу ерда ҳар гектар пахтазор ҳосилдорлиги 3 центнер ошди. Ҳозир электрон «консультант» ёрдамида ишлаб чиқилган картограммалар Автоном республиканинг 150 та колхоз ва совхозига топширилди.

МИРИШКОРЛАР АҲДИ

Ленинобод районидаги «Ленинград» совхози деҳқонлари планни бажарганликларини хабар қилдилар. Қабул пунктларига топширилган 6200 тонна пахтанинг ярмидан кўпроғи терим агрегатлари бункеридан тўкилди. Хўжалик миришкорларининг аҳди яна 300 тонна пахта тайёрлашдан иборат.

СОВЕТ—АМЕРИКА МУЗОКАРАЛАРИ

Совет ҳукуматининг таклифига биноан АҚШ Давлат секретари Ж. Шульц амалий визит билан 4 ноябрь куни Москвага келди. АҚШ президентининг миллий хавфсизлик масалалари билан шуғулланувчи ёрдамчиси Р. Макфарлейн у билан бирга келди.

Аэродромда АҚШ Давлат секретарини КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Шу куниёқ Э. А. Шеварднадзенинг Ж. Шульц билан музокаралари бўлиб ўтди, Музокаралар давомида Совет—Америка муносабатларига доир масалалар КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг АҚШ президенти Р. Рейган билан Женевада бўладиган учрашувига тайёргарлик кўрилаётганлиги муносабати билан баъзи халқаро проблемалар муҳокама қилинди.

Хавфсизлик масалаларини, аввало ядровий ва космик қуроллар юзасидан Совет — Америка музокаралари мавзуси бўлмиш масалаларни кўриб чиқишга асосий эътибор берилди. (ТАСС).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми партия органларида кўп йил самарали ишлаганлиги, Ўрта Осиё республикалари учун партия, совет ва идеология кадрлари тайёрлашда қатнашганлиги учун ҳамда туғилган кунига олтмиш йил тўлиши муносабати билан Тошкент Олий партия мактабининг ректори, тарих фанлари доктори, профессор Мирзағани **Искандаровни** Ўзбекистон ССР Олий Советининг Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республика халқ контроли органларида кўп йил самарали ишлаганлиги учун ва туғилган кунига эллик йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитетининг инспектори ўртоқ Адольф Павлович **Пономаревни** Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

Р. Рейганнинг суҳбати хусусида

МОСКВА, 4 ноябрь. (ТАСС). «Известия» газетасида бугун эълон қилинган «Рональд Рейганнинг суҳбати хусусида» сарлавҳали мақола босилмоқда.

Биз, тўрт нафар совет журналисти, АҚШ президенти Рональд Рейган билан суҳбатлашиб, унинг фикрини билиш учун Вашингтонга келдик. Шундай суҳбат ўтказишни Америка томони таклиф қилган эди.

...Соат роса иккида Доирасимон кабинетнинг эшиги очилди. Америка президенти телевидениенинг ялтироқ чироқлари нури остида турар эди. У совет журналистлари билан назокат билан саломлашди. Бир неча минутга киритилган телемухбирлар ва фотографлардан ташқари кабинетда президентнинг, ўн беш нафарча ёрдамчиси — шу жумладан, энг асосий ёрдамчилар — Оқ уй ходимлари аппаратининг раҳбари Дональд Риган, матбуот секретарининг ўринбосари Лэрри Спикс, шунингдек ўтакетган консерватив қарашлари билан маълум бўлган пропаганда бўйича маслаҳатчи Патрик Бьюкененлар бор эди. Улар суҳбат жараёнига аралашмай ўтирган бўлсалар ҳам, шунчаки қизиққан томошабинлар бўлиб қолмадилар. Айтишларича, бу суҳбатга ва, бинобарин, совет матбуоти саҳифаларида суҳбат тафсилотининг босилиши эҳтимолига президент Рейган бултурги президент сайловида ўз рақиби бўлган Уолтер Мондейль билан телевидение орқали ўтказилган мунозарага кўрилган тайёргарликдан кўра ҳам пухтароқ ҳозирлик кўрган.

Ҳақиқатан ҳам шундайми ёки йўқми экани унчалик муҳим эмас. Муҳими бошқа ёқда — бу ерда, Вашингтон ва Америкада олий даражада Женевада ўтказиладиган Совет—Америка учрашувига зўр қизиқиш ва умид билан қараётганликларидадир. Женевадаги учрашув куни яқинлашган сайин икки буюк давлат раҳбарларининг музокараларидан кутилаётган амалий ижобий натижаларга муштоқлик шу қадар кучаймоқда. Айниқса сўнгги шундай учрашув бўлиб ўтганига олти йилдан ошди, ўша пайтдан бери Рейган маъмуриятининг кескин мухолифлик йўли оқибатида Совет—Америка муносабатлари жуда ёмонлашиб кетди, бу маъмурият ўз ҳукмронлигининг дастлабки кунларидан бошлаб кескинликни юмшатишнинг тинч биносини емиришга зўр бериб интила бошлади ва Америка қуролли кучларини кўпайтиришнинг ҳаддан ташқари катта программасини амалга оширишга киришиб тўрт йил мобайнида бу ишга бир триллион доллар сарфлади. Ҳамма қатори америкаликлар ҳам: олий даражадаги Учрашув қатнашчилари унга қандай таклифлар билан борадилар? — деган саволни бермоқдалар. Совет Иттифоқининг жавоби равшан, бу жавоб асосли умидлар бахш этмоқда. Совет Иттифоқи Женева учрашувининг ижобий якунини таъминлашга амалий ҳисса қўшиш ниятида ўз ихтиёри билан бир томонлама қадамлар қўйди ва амалий тадбирлар комплексини илгари сурди, бу тадбирларнинг амалга оширилиши халқаро муносабатларнинг ривожлантиришида бурилишга олиб борган бўлур эди. М. С. Горбачевнинг Франция парламенти аъзолари билан учрашувидаги нутқида баён этилган бу таклифлар яхши маълум. Уларнинг моҳияти бундан буёнги қуролланиш пойгаси йўлини тўсиб қўйишдан, космосда қуролланиш пойгаси бошланишининг олдини олишдан, тўплаб қўйилган ядро қуролини эса ҳақиқатан ҳам тубдан қисқартиришдан иборат.

Совет ташаббуслари халқаро сиёсий иқлимга қудратли таъсир ўтказди. Ғарб матбуотида ҳам ифодаланаётган умумий фикрга кўра иккала томон Женева учрашуви арафасида кўрилаётган сиёсий-психологик тайёргарликда Москва ташаббусни қўлга олди. Совет Иттифоқининг далил-исботлари ва Совет Иттифоқининг амалий ҳаракатлари шундай таъсир ўтказмоқдаки, ғарб сиёсатдонлари бунга эътиборсиз қарай олмайдилар. Ҳатто бу ерда, оммавий ахборот воситаларининг чуқур илдиз отган антисоветизмига оддий америкаликка таъсир ўтказмаслиги мумкин бўлмаган Қўшма Штатларда ҳам жамоатчилик фикрини билиш мақсадида ўтказилган савол-жавоблар совет сиёсатига, совет раҳбарларининг ҳаракатларига муносабат жуда кучли равишда ўзгариб бораётганлигини кўрсатиб турибди.

Бу факт Америка маъмурияти ичида очиқдан-очиқ хавотирлик, ҳатто ташвиш туғдирмоқда. Бу ўринда гап Америка маъмуриятининг миллий ва халқаро обрў-эътибори ҳақида, Вашингтон ўз халқи ва бошқа халқлар кўз ўнгида қандай намоён бўлиши ҳақида бормоқда. Гап европалик ва бошқа иттифоқчилар томонидан Оқ уйнинг сиёсатига ишонч ва уни қўллаб-қувватлаш ҳақида бормоқда. Совет таклифларига нуқул йўқ жавобини бераверишга ва сукут сақлаш тактикасига ҳамма ҳам ишонаяпти деб бўлмайди, маъмурият вакилларининг ўдағайлаб ташвиқотчилик сафсатасини сотиши эса меъдага тегди. Жаҳон жамоатчилиги сўзларга эмас, балки амалий ҳаракатларга муштоқ.

Американинг ташқи сиёсати ана шундай мушкул аҳволда қолди. Мана шундай вазиятда, мана шундай шароитда Вашингтондагилар Женева учрашуви арафасида Америка сиёсатининг — ва Америка президентининг «сиймоси»ни яхшилаб кўрсатишга шоша-пиша уринмоқдалар. Рональд Рейганни совет матбуот вакиллари билан суҳбат ўтказишга мажбур этган сабаб, аслида мана шундан иборат.

Шундай қилиб, АҚШ президенти совет кишилари ҳузурида совет матбуоти саҳифаларида ўз фикрини айтиш истагини изҳор этди. «Известия» унга мана шундай имкониятни яратиб берди. Афсуски, президент бизнинг илгари юборган бешта ёзма саволимизга жавоб қайтариб, оғзаки гаплашиш учун атиги ўттиз минут вақт ажратди, шунинг учун ҳам биз АҚШ сиёсатига таалуқли ўз саволларимизнинг учдан бирини ҳам унга бера олмадик. Президент жавобларининг мазмунига келганда шуни айтиш керакки, уларда аслини олганда Рональд Рейганнинг сиёсий дунёқараши ва, албатта, амалий-сиёсий ҳаракатлари билан бир оз таниш бўлган кишилар учун ҳеч бир янгилик йўқ. Унинг жавобларида дунёга ўз фикрларига мос келмайдиган ёки ўз ҳаракатларининг характерини фош этадиган очиқ-равшан ва ҳаммага маълум фактларни унутишга ёки пайқамасликка ўрганиб қолган америкалик консерваторларнинг кўзи билан қараш хусусияти очиқ-ойдин кўриниб турибди. Занг босиб кетган сийқа гаплар дунёнинг асл қиёфасини кўра билишга халақит бермоқда.

Бироқ аввалига Америка раҳбарларининг яхши ниятлари борлиги хусусидаги гапларини қайд этиб ўтайлик. Башарти бу ниятлар яқин ҳафталарда амалий ишлар билан мустаҳкамланадиган бўлса, бизнинг мамлакатимизда бу гаплар муносиб равишда қадрланади. Женевада ўтказиладиган учрашув тўғрисидаги сўзлар умумий тарзда оқилона эшитилмоқда. Газетхон бу сўзларни кейинроқ эсга олиш имкониятига эга бўлади.

Суҳбат чоғида Америка президенти ўзи Оқ уйда бўлган дастлабки ойлар ва йилларда камдан-кам тилга олган сўзларни бажонидил такрорлади: «...Биз тинчликда яшашни ўрганишимиз керак... Ядро урушида ютиб чиқиш мумкин эмас ва бу урушга йўл қўйиб бўлмайди. Бу гапнинг маъноси шуки, мамлакатларимиз ўртасида ҳеч қандай уруш бўлмаслиги керак». Америкаликлар каби, барча халқлар каби совет кишилари ҳам президентнинг совет раҳбари билан учрашуви «мамлакатларимиз ўз олдига қўйган мақсад: ядро қуролларини кескин қисқартириш ва бу қуролларни батамом тугатиш чораларини кўриш мақсадига эришиш йўлидаги ҳаракатнинг бошланиши бўлиб хизмат қилиши мумкин», деб изҳор этган умидни табриклашга тайёрдирлар.

Бироқ умумий сўзлар нақадар яхши эшитилмасин, уларнинг ҳақиқий қадр-қиммати аниқ-равшан ишларда ва фактларда, сиёсатнинг реал кўринишлари ва йўналишларида аниқланади. Энди, аввалига фактларни ўз билганича талқин этиш ҳақида тўхталиб ўтайлик. Президент ўз маъмуриятининг Совет Иттифоқига «муносабатларимизнинг ҳамма жиҳатларига дахлдор бўлган» ўнлаб конкрет таклифлар қилганлиги ҳақида гапирадию, аммо бунда ўзи Оқ уйга келганидан кейин АҚШ маъмурияти Европадаги ядро қуролларини чеклаш тўғрисидаги Совет—Америка музокараларини ҳамда стратегик қуролларни чеклаш ва қисқартириш ҳақидаги музокараларни бир йилдан кўпроқ вақт тўхтатиб қўйганлиги фактини эътибордан четда қолдиради. АҚШ маъмурияти бир қанча битимларнинг амал қилишини бир ёқлама тарзда тўхтатиб қўйди.

Президент ўз суҳбатида Американинг ўртага қўйган ва бир ёқлама характерда бўлганлиги ва ўз мамлакатининг ядровий кучларига бир ёқлама устунлик бериши, айни вақтда СССР стратегик ядро кучларининг энг муҳим компонентларини қўпоришни кўзда тутиши сабабли Совет Иттифоқи томонидан рад этилган таклифларни тарғиб қилади. У ўзининг Европадаги ўртача олислик ядровий қуролига тааллуқли «нуль варианти»ни мақтаб эсга олади, бироқ шу билан бирга мазкур таклиф амалга оширилган тақдирда Совет Иттифоқи ҳақиқатан ҳам нуль ҳолатда қолиши, америкаликлар эса ядро қуролини элтувчи ўз самолётларини, ядровий ракеталар жойлаштирилган ўз сув ости кемаларини, Англия билан Франция ҳам совет территориясини нишонга олиб турган ўз ядро қуролини сақлаб қолган бўлиши мумкинлигини аниқ айтмайди.

Президент Рейган АҚШнинг ҳар бир томондан баллистик ракеталардаги (қитъалараро баллистик ракеталар ва сув ости кемалари баллистик ракеталаридаги) портловчи каллаклар сонини 5000 тагача қисқартириш тўғрисидаги таклифи ҳақида гапиради. Сиртдан қараганда гўё қисқартириш баравардек туюлади. Аммо бу ўринда тенглик йўқ. Ҳақиқатда бу таклиф — АҚШнинг ҳарбий устунликка интилиш йўлидир. Американинг ёндашуви жуда олисликка учадиган қанотли ракеталардаги портловчи зарядларни кўпайтириш йўлини очиқ қолдиради. Америка томони қанотли ракеталарни музокаралар ва қисқаришлар доирасидан чиқариб ташлашга уринади. Совет Иттифоқининг ана шундай ракеталарни тақиқлаш тўғрисидаги таклифини қабул этишдан бўйин товлаб, АҚШ осмонда жойлаштирилган қанотли ракеталарнигина бирмунча қисқартиришга тайёр, деган гапни умумий тарзда айтади. Умуман АҚШнинг бу позицияси ядровий зарядларни қисқартиришни эмас, балки салкам 18000 тагача кўпайтиришни кўзда тутади.

Рейган Европадан 2400 та ядровий портловчи заряд олиб кетилади, деб айтмоқда. Бироқ амалда Американинг Европадаги ядровий қуроли запаслари асло қисқартирилмайди. Америкаликлар эскирган ядровий портловчи каллаклар (қурол-яроғлар сафидан чиқарилган «Сержант» ва «Онест Жон» ракеталарига ўрнатиладиган каллаклар) ва эски авиация бомбалари ўрнига ҳозирнинг ўзидаёқ Европага «Ланс» ракеталарига ўрнатиладиган 960 та ядровий портловчи каллак ва қайта созланадиган тротил эквивалентли авиация бомбаларидан 200 тасини келтириб қўйдилар. АҚШдан Европага «Першинг» ракеталари учун 900 та портловчи каллак, ердаги базаларда жойлаштириладиган жуда олисликка учувчи қанотли ракеталар учун 500 та портловчи заряд, «Ланс» ракеталари учун 300 та нейтрон портловчи каллак, 203,2 ва 155 миллиметрли гаубицалар учун 2.200 та нейтрон артиллерия снаряди, салкам 3000 та МК61 авиация бомбаси, ҳаммаси бўлиб 7000 тага яқин янги ядро қуроли келтирилди.

Кўриниб турибдики, Европа Американинг ядро қуролидан халос бўлаётгани йўқ, балки бу қурол тобора кўпроқ қалаштириб ташланмоқда. СССРнинг Европа зонасидагина эмас, Осиё қисмида ҳам жойлаштирилган совет СС-20 ракеталарининг оширилган миқдори (441 дона, 1323 та портловчи каллак) олиниб, Американинг Европада жойлаштирилган (209 та) ракетаси миқдоригагина таққосланмоқда. Бу тенгламадан НАТО ядровий қудратининг таркибий қисми бўлмиш Англия билан Франциянинг ядровий ракеталари (178 та ракетаси ва уларга жойлаштирилган 530 та портловчи каллаги) чегириб ташланмоқда.

Европада ўртача олислик ракеталарининг реал нисбати шундай: НАТО мамлакатларининг ҳаммаси бўлиб 387 та ракетаси бор, уларга 739 та портловчи каллак ўрнатилган. Агар Европа зонасидаги совет янги СС-20 ракеталари эътиборга олинса, ҳозир уларнинг сони 243 тани ва улардаги портловчи каллаклар 729 тани ташкил этади. Хуллас, ўртача олислик ракеталари бўйича тахминий тенглик мавжуд. Европадаги авиацияни ҳисобга олганда ўртача олислик қуролини учирувчи воситалар Варшава шартномасига нисбатан НАТОда кўпроқ (НАТОда 1015 та, Варшава Шартномасида 850 та) ва уларга ўрнатилган ядро зарядлари ҳам НАТО ихтиёрида кўп (НАТОда тахминан 3000 та, Варшава шартномасида 2000 та).

СССР билан АҚШнинг стратегик ядровий кучлари мувозанати СҚЧ-2 шартномасини ишлаб чиқиш жараёнида етти йил мобайнида кўп марталаб текшириб кўрилган ва 1979 йилда шу шартномани имзолаш пайтида расмий равишда ёзиб қўйилган. Ҳозирги вақтда томонларнинг ядро қуроли ташувчи стратегик воситалари 1979 йилга нисбатан ўзгармаган. Бундай воситалар СССРда АҚШга нисбатан бир оз кўпроқ **(2504:2215)**, аммо уларга ўрнатилган портловчи зарядлар миқдори юзлаб бомбардимончи самолётлар жуда олисликка учадиган қанотли ракеталар билан қуроллантирилиши ҳисобига ҳали ҳам АҚШда анча кўп. Бироқ умуман тахминий тенглик мавжуд. АҚШ қуролли кучлари штаблари бошлиқларининг комитети ҳам 1984 йилда конгрессга докладда шундай хулоса чиқарган: «Ҳозирги даврда Қўшма Штатлар билан Совет Иттифоқи ўртасида ядро қуроли соҳасида тахминий тенглик мавжуд». Халқаро стратегик тадқиқотлар институтининг директори Р. О'Нил ҳар йилги доклади босилиб чиқиши муносабати билан Лондонда ўтказилган матбуот конференциясида куни кеча айтганидек ҳозирги вақтда стратегик қуроллар соҳасида СССР билан АҚШ ўртасида «тахминий тенглик» мавжуд.

Шу муносабат билан Рейганнинг тинчлик фойдасига айтган фикрлари билан бир қаторда унинг баёнотида рақамларни ўзи билганча талқин этиши кишини ҳайратга солади. Буни беозор машғулот деб асло атаб бўлмайди, чунки сиёсат шу машғулот асосига қурилади, шу сабабли бундан буён ҳам рақамлар ўйини билан шуғулланиш қийин ва ҳатто оқибати нима билан тугашини айтиб бўлмайдиган замонларга дучор этади. Реалликдан ана шундай чекиниш хавотирлик туғдирмай қола олмаслиги табиий.

Бу фактларнинг ҳаммаси кўпданоқ маълум, жуда батафсил тарзда неча марталаб тушунтириб берилган. Башарти Оқ уйдагилар шу йўл билан «Америка очамиз» — ва Америка позициясини тушунтириб берамиз, деб ҳисоблаётган бўлсалар, совет кишиларининг сиёсий етуклигига жуда ва жуда кам баҳо берган бўладилар.

Рейган «ҳозирги вақтда Совет Иттифоқи 441 та СС-20 типидаги ракетани жойлаштириб қўйган ва уларнинг ҳар бирида учтадан — жами 1323 та портловчи каллак бор» деб айтиш орқали фактларни жўрттага ўзгартиришга уринди. Бундай даъволар ишларнинг аҳволини қасддан бузиб кўрсатиш мақсадини кўзлайди. Шу муносабат билан СССР Мудофаа министрлиги: «Европа зонасидаги СС-20 ракеталарининг миқдори 243 тани ташкил этади, умуман СССР территориясидаги СС-20 ракеталари НАТОдагилар айтаётган 441 тадан анча кам» деб расмий равишда маълумот берди. Шундай қилиб, Р. Рейганнинг СССРнинг «етти карра устунлиги» тўғрисидаги формуласи нотўғри, сохталаштирилган тенгламадир.

Американинг космосни ҳарбийлаштириш режаларига ва бу режалар Р. Рейганнинг суҳбатида қандай талқин этилганига алоҳида тўхталиб ўтмоқчимиз. Америка президенти 1983 йил мартида ўзининг «стратегик мудофаа ташаббуси»ни баён этиб берганидан кейин зўр бериб актив амалга оширилаётган бу режалар Совет—Америка муносабатларини ва бутун халқаро вазиятни яхшилаш йўлидаги энг катта тўсиқ бўлиб қолди. Бу тўсиқдан ошиб ҳам, айланиб ҳам ўтиб бўлмаяпти. Уни фақат бир усул билан — космосда қуролланиш пойгасининг олдини олиш билан йўқ қилиб ташлаш мумкин.

Шу энг муҳим масала ҳал этилмас экан, президентнинг «ядровий қуролларни кескин қисқартириш» учун ҳаракат бошлаш тўғрисидаги сўзлари фақат яхши ва алдамчи истаккина бўлиб қолаверади. Янада жадал қуролланиш пойгаси, бу пойгани келгуси асрда ва келгуси минг йилликда ҳам давом эттириш, халқларимиз гарданига юк бўлиб тушадиган янги беҳисоб ҳарбий харажатлар ҳамда ядро уруши хавфининг кучайишидан иборат назорат қилиб бўлмайдиган жараён эса реаллик бўлиб қолади.

Президентнинг суюкли режаси бўлган «стратегик мудофаа ташаббуси» тинимсиз кўз-кўз қилиниб, кўкларга кўтариб мақталишига қарамай, бу нарса нақадар хавфли эканини америкаликлар тушуниб турибди. «Вашингтон пост» газетаси билан Эй-Би-Си телекомпанияси жамоатчилик фикрини билиш мақсадида яқинда ўтказган савол-жавобдан маълум бўлишича, америкаликларнинг 74 процентдан иборат жуда кўпчилиги (20 процентига қарши) АҚШ ва СССРнинг ядровий аслаҳахоналарини қисқартириш Қўшма Штатларнинг космик қуролларни яратишидан кўра афзалроқ деб ҳисобламоқда. Америка халқининг мана шу реалистик йўлни танлаб олганлиги совет позициясига ҳамоҳангдир. М. С. Горбачев Америкада чиқадиган «Тайм» журналининг саволларига қайтарган жавобида совет позициясини шундай баён этиб берди: «...Биз АҚШни стратегик ядровий қурол соҳасида ҳам, ўртача олислик қуроли соҳасида ҳам, космос проблемалари соҳасида ҳам биз билан жиддий равишда бир битимга келишга чақирамиз».

Бироқ кўпчилик оддий америкаликлар тушуниб турган нарсани Америка президенти тушунгиси келмаяпти, тушунишдан бош тортяпти. Бунинг устига АҚШдаги қарорлар гўё демократик руҳда, халқнинг розилигини сўраб, қабул этилади, деб пеш қилинмоқда. Аммо Оқ уй мамлакатни жануби-шарқий Осиёдаги кўп йиллик қонли авантюрага дучор этганида ёки кичкина Гренадага денгиз пиёда қўшинларининг қўпол кучини ташлашга ҳозирлик кўрганида америкаликларнинг фикрини билишга қизиққани йўқ. Биз унга «Вашингтон пост» билан Эй-Би-Сининг мазкур савол-жавоби рақамларини эслатиб, савол берганимизда у жавоб қайтаришдан бўйин товлади. Бунинг устига у режалаштираётган зарбдор космик қуролнинг «мудофаа» характерини мақташга киришиб кетди, аммо аслида томонлардан бирининг ядровий ҳужум қуроллари билан бирга вужудга келтириладиган «космик қалқони» иккинчи томоннинг шу қалқон панасида биринчи бўлиб ядровий зарба уруши эҳтимоли хусусидаги шубҳа — гумонини кучайтиришини тан олишга мажбур бўлди.

Суҳбат охирида президент махсус тайёрлаб қўйилган қоғозни чўнтагидан олиб ўзига ёқиб қолган: «Халқлар бир-бирларига ишонмасликларининг сабаби, улар қуролланганликларида эмас, улар қуролланаётганликларининг сабаби бир-бирларига ишонмасликларидадир» деган гапни ўқиб берди. Шу билан бирга, агар унинг сўзига ишонадиган бўлсангиз, у шу мураккаб, зиддиятли, можароли, ишончсизликка тўлиб-тошган дунёда иккинчи томон унинг «космик қалқон» яратиш соҳасида америкаликларнинг жуда махфий тутилаётган сирларидан бирини ўртоқлашиш тўғрисидаги ваъдаларига ишонади, деб ўйлар эмиш. Ҳолбуки, Қўшма Штатлар мана шу «космик қалқон» панасида бизга қарши ўзининг ядровий қиличини қайраб турибди. Бу — ўзининг советларга қарши эътиқодлари билан маълум бўлган, бу эътиқодларни яшириш бир ёқда турсин, ҳатто бемалол кўз-кўз қилиб юрган зўравонлик сиёсати ихлосманди оғзидан чиққан ҳеч ишониб бўлмайдиган ҳавойи гапдан бошқа нарса эмас.

Модомики, Вашингтон ўз программасини амалга оширишга АҚШ иттифоқчиларини таклиф этганида, улар Қўшма Штатларнинг ўз технология сирларига бизни йўлатмоқчи эмас, маъмуриятнинг мақсади бутунлай бошқа — бизнинг олимларимизни ўзига чақиртириб олиб, шу йўл билан Америка ресурсларини тежаш ва шу тариқа стратегик мудофаа ташаббусининг амалга оширилишини имкони борича тезлаштиришдан иборат, деб зорланаётган экан, президентнинг «стратегик мудофаа» технологиясидан «бошқа мамлакатларни, шу жумладан Совет Иттифоқини баҳраманд қилиш» тўғрисидаги ваъдасига шубҳаланмай қараб бўладими, ахир.

Модомики, атиги бир неча ҳафта муқаддам Пентагон билан МРБ Совет Иттифоқини «Америка технологиясини ўғирлаш»га уринди деб мутлақо далилсиз айблаб, «сирларнинг шарққа» ошкор бўлишига йўл қўймаслик учун тағин ҳам қаттиқроқ чоралар кўрилишини талаб қилувчи докладни зўр дабдаба билан эълон қилган экан, Оқ уй бераётган ваъдаларга қандай қилиб ишониб бўлади?

Америка маъмурияти ракетадан мудофаа системаларини чеклаш тўғрисидаги Шартноманинг иккала томон зиммасига денгиздаги, осмондаги, космосдаги базаларда ёки ерда ҳаракат қилувчи базаларда ракетадан мудофаа системалари ёки компонентларини яратмаслик, синаб кўрмаслик ва жойлаштирмаслик мажбуриятини бевосита юклаб қўядиган V моддасига риоя қилмоқчими — деган саволга жавобан Рейган менинг маъмуриятимда бу Шартнома турлича «талқин этилмоқда» деб тан олишга мажбур бўлди. АҚШ шартнома шартларига қатъий риоя қилиш ниятидадир, деди у.

Шунга қарамай президент мазкур жавобида: «Тадқиқотлар ҳақида гап борадиган бўлса, — бу тадқиқотлар синовларни ҳам ўз ичига олган бўлур эди, — бундай тадқиқотлар Шартномага мос бўлиб тушади», деган гапни қатъий қилиб айтди. Бироқ стратегик қуролларни чеклашга бағишланган ва, жумладан, ракетадан мудофаа хусусида Шартнома имзоланиши билан тугаган музокараларда қатнашган АҚШ делегациясига бошчилик қилган ва шу сабабли бу соҳада ҳақли равишда энг кўп обрў қозонган киши ҳисобланувчи Ж. Смит бундай дейди: «Ракетадан мудофаа хусусидаги Шартномани «талқин этиш» борасида маъмуриятда ўтказилаётган ҳозирги мунозараларни бемаъниликдан бошқа нарса деб бўлмайди. Шартнома ракетадан мудофаа қилишнинг космосдаги базаларда жойлаштириладиган системаларини синаш ва ўрнатишни тақиқлайди. Шартноманинг, айниқса ундаги бешинчи модданинг тили жуда тушунарли».

Бизнинг фикримизча, ракетадан мудофаа хусусидаги Шартнома «самовий урушлар» режаларини рўёбга чиқаришда Вашингтон маъмурияти учун тўсиқ бўлиб турганини президент билан суҳбат яна бир бор тасдиқлади. АҚШ космосни ҳарбийлаштириш учун йўлни тозалаб олишга интилиб, стратегик мудофаа ташаббусини амалга ошириш ташкилотининг раҳбари генерал-лейтенант Ж. Абраҳамсон шама гапларни бир чеккага суриб қўйиб, тўғридан тўғри айтганидек, бир вақти келиб, «ракетадан мудофаа хусусидаги Шартномадан чекиниш»га тайёр бўлиб турибди.

Стратегик мудофаа ташаббуси амалга оширилиши натижасида, ракетадан мудофаа хусусидаги Шартномагина зарба остида қолаётгани йўқ. Таниқли физик Карл Саган Америка жамоатчилиги кенг доираларининг безовталигини ифодалаб, «Дискавер» журналида бундай деб ёзди: «Самовий урушлар» программаси моҳият эътибори билан қурол-яроғлар устидан контроллик ўрнатиш соҳасида Совет Иттифоқи ва Қўшма Штатлар ўртасида не-не машаққатлар билан тузилган ҳамма Шартномаларни бирон-бир тарзда бузади. Атмосферада, космик фазода ва сув остида ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисидаги Шартнома, ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги Шартнома, ракетадан мудофаа хусусидаги Шартнома, СҚЧ-1 ва СҚЧ-2 шартномалари шулар жумласига киради».

Президент ўзининг космосни ҳарбийлаштириш ғоясига ихлосмандлигини Совет Иттифоқида гўё аллақачондан бери тахминан шу тарздаги ишлар олиб борилмоқда, деган важ билан оқлашга қайта-қайта уринганини айтиб ўтиш керак.

Бундай даъво ҳақиқатга тўғри келмайди.

АҚШ орбитада йўлдошлар пайдо бўлмасдан анча олдин йўлдошга қарши система (ЙҚС) яратиш ташаббускори бўлган эди. 1964 йилдаёқ АҚШ президенти Жонсон бундай деган эди: «Инглизлар денгизда ҳукмрон бўлишган ва жаҳонга раҳбарлик қилишган эди. Биз осмонда ҳукмронлик қилдик ва ана шу ҳукмронликни ўрнатган пайтдан буён эркин дунёнинг раҳбарлари бўлиб келдик. Эндиликда космосда ким ҳукмронлик қилса, ўша шундай мавқеини эгаллайди». Булар шунчаки сўзлар эмас эди. Космик давр тонготаридаёқ АҚШ қуролли курашнинг эҳтимол тутилган соҳаси сифатида космосни ўзлаштириш йўлидан бориб, йўлдошга қарши қурол концепциясини ишлаб чиққан эди. АҚШ 1959 йилнинг октябридаёқ ЙҚСни синаб кўрган биринчи мамлакат бўлди. Бу система В-47 бомбардимончи самолётидан учирилган ракета билан «Эксплорер-6» Ер сунъий йўлдоши (ЕСИ)ни тутиб қолган эди. 60-йилларнинг бошларида йўлтўсар «Сейнт» космик аппарати ишлаб чиқила бошлаган эди. Ўша пайтнинг ўзида ердаги иккита ЙҚС яратилганди: 1963 йили Кважалейн оролида «Ника-Зевс» ракетадан мудофаа негизида ва 1964 йили Жонстон оролида «Тор» ракетасидан фойдаланиш негизида шундай системалар вужудга келтирилганди. Шу билан бир вақтда АҚШ космосда туриб ерга нисбатан қуролли кураш олиб бориш учун зарбдор космик воситалар яратиш соҳасидаги ишларни амалга оширди.

Совет Иттифоқи АҚШнинг мана шу барча «ташаббуслари»га эътибор беришга ва ўз хавфсизлигини таъминлаш борасида жавоб чоралари кўришга мажбур бўлди. СССР ўзининг йўлдошга қарши системасини яратишга анча кечроқ (60-йилларнинг охирларида) киришган эди. Маълумки, Совет Иттифоқи бундан бир неча йил муқаддам ЙҚСни тақиқлабгина қолмай, балки уни йўқ қилишни ҳам таклиф қилган эди.

Ҳозирги вақтда космосда ҳукмронлик қилиш доктринаси, «космосда ким биринчи бўлса, у Ерда ҳам биринчи бўлади» деган урушқоқлик руҳидаги фалсафа АҚШ давлат сиёсатининг таркибий қисмлари бўлиб қолди. Америка ҳарбийлари буни ошкора айтмоқдалар. АҚШ ҳарбий ҳаво кучлари министрининг ўринбосари Э. Олдриж бундай деди: «Космосни назорат қилувчи мамлакат, эҳтимол, дунёни назорат қиладиган бўлишини англаб олиш учун алоҳида фаросат талаб қилинмайди».

Ҳозир АҚШ йўлдошга қарши система (АСАТ)нинг иккинчи туркумини жадаллик билан яратмоқда. Ҳозирдаёқ бир қанча синовлар, шу жумладан космосдаги реал нишонга қарата синовлар ўтказилди. Яқин вақт ичида бу системани қурол қилиб олишга ҳозирлик кўрилмоқда. Бундан ташқари «Шаттл» космик кемаси йўлдошга қарши (ЕСИларни орбиталардан олиб қўйиш, уларни ишдан чиқариш) қобилиятига эга.

Оқ уй раҳбарининг психологиясини ўрганиш билан шуғулланиш бизнинг вазифамиз эмас эди. Бизга ҳозирги замоннинг энг муҳим масалалари хусусида у тутаётган позицияни аниқлаб олиш муҳимроқ эди. Бироқ биз унинг энг яқин маслаҳатчилари билан ҳам, унинг ўзи билан ҳам мулоқотда бўлиб, Оқ уйдаги сиёсий фикрлаш лабораториясини муайян даражада ичидан кузата олдик.

Одамнинг сўзига қараб эмас, балки ишига қараб баҳо бериш керак, деган эски нақл маълум ва шак-шубҳасиздир. Гап сиёсатнинг моҳияти тўғрисида бораётган бўлса шундай дейилади. Лекин бошқа бир белгиловчи кўрсаткич ҳам муҳим: сўз билан иш бир-бирига қанчалик мос келмоқда. Бошқача қилиб айтганда, гап Америка маъмуриятининг сиёсий жиҳатдан нечоғли ахлоқийлиги тўғрисида бормоқда.

Жуда муҳим проблема шундан иборатки, раҳбарларга, жумладан олий даражадаги раҳбарларга ахборот бераётган кишилар жилла бўлса-да ҳалол бўлишлари керак. Бизнинг шахсий таассуротларимиз тўғрисида гапирадиган бўлсак, эҳтимол бу таассуротларнинг энг ташвишлиси шундан иборатки, Оқ уйдагилар ҳақиқатни қанчалик енгилтаклик билан тўғридан тўғри бузиб кўрсатаётганликларига, бу ерда Америка пропагандаси ишлаб чиққан бир қолипдаги гаплар қанчалик устун эканлигига, бу ердаги кишилар, афтидан, қолган дунёнинг ҳаммаси планетамиздаги ишларнинг ҳақиқий аҳволи тўғрисида хабардор эмас ёки унутиб қўйган, ёҳуд Оқ уйдагилар қандай фикр юритишса шундай фикр юритишга мажбурлигига қанчалик чуқур амин эканликларига биз яна бир бор ишонч ҳосил қилдик.

Бу таассурот янги эмас албатта, бизнинг президент билан суҳбатимиз асосидагина шундай таассурот пайдо бўлиб қолгани йўқ. Аммо Оқ уйдагилар айниқса кўп суҳбат ўтказаётган, ҳали яқиндагина АҚШ президенти БМТ Бош Ассамблеясининг юбилей сессиясида узундан-узоқ нутқ сўзлаган айни шу кунларда бу таассурот айниқса мустаҳкамланиб, жуда аниқ ва ташвишли тус олди, дейиш мумкин.

Яна бир нарсани айтиш керак. Қўшма Штатлар каби буюк мамлакат раҳбарларидан масъулиятни алоҳида ҳис қилиш талаб этилаётган шу кунларда бундай масъулият етишмаётганлигига ишонч мустаҳкамланди.

АҚШнинг Гренадага бостириб кирганлиги тўғрисида берилган саволга президентнинг жавоби — энг ёрқин мисоллардан биридир. Бундан икки йил муқаддам Америка денгиз пиёда аскарлари кичкинагина оролга туширилганлигидан дунё ларзага келганида Оқ уй шу ҳаракатни «оқлаш» учун бирин-кетин икки важни олға сурди. Аввалига суверен орол давлатга бандитларча қилинган ҳужумни ва унинг ҳукуматини зўрлик билан ағдариб ташланганлигини Вашингтон оролда таълим олаётган америкалик студентларнинг тақдиридан ташвишланди деб, тушунтиришди. Аммо у ердаги америкалик студентлардан биронтасига ҳам ҳеч ким ва ҳеч қачон таҳдид қилмаган (бу нарса жуда яхши маълум бўлиб, кейинчалик тасдиқланган эди), кейинчалик эса яна бир важ олға сурилди: кунлардан бир кун саҳар пайтида «Кариб денгизида орол демократиялар»ининг вакиллари АҚШ президентига қўнғироқ қилиб, «Гренадада демократия ва тартибни тиклаш учун уларнинг ҳарбий кучларига қўшилишини» ундан илтимос қилишган эмиш.

АҚШ президенти биз билан суҳбатда афтидан, мана шу тушунтиришнинг ҳаммаси АҚШнинг Гренадага қарши интервенциясини оқлай олиши бир ёқда турсин, балки аксинча, кичик бир оролга қарши қуролли агрессиянинг қонунга хилоф эканлигини яна ҳам яққолроқ таъкидлашини англаб, кишини ҳайратда қолдирадиган гапларни айтди: «У ерда (Гренадада) Американинг нечаюзлаб медик студенти бор эди, бизнинг разведкамиз эса уларни гаровга олишлари мумкинлигини пайқаб қолди. Гренада ҳукумати ҳарбий ёрдам сўради. Қўшма Штатлардангина эмас, шу билан бирга ҳамдўстлик давлатлари — Ямайка, Доминикадан ва бошқа бир қанча давлатлардан ҳам ҳарбий ёрдам сўради».

Биз бу тушунтиришнинг ҳақиқатга асло тўғри келмаслиги ҳақида гапирмасак ҳам бўлади. Ҳатто мутлақо бехабар киши ҳам Гренада ҳукумати ўзини ҳарбий куч билан ағдариб ташлашни сўраб биронтасига мурожаат этганлигини тасаввур қила олиши амри маҳол...

Икки йил муқаддам кичик оролга кимнинг илтимоси билан ва нима учун ўзларининг денгиз пиёда аскарларини туширилганлигини, оролни босиб олиб, у ердаги ҳукуматни ағдариб ташлаганликларини, Қўшма Штатларга ҳеч қандай хавф солмаган юзлаб бегуноҳ кишиларни ўлдирганликларини ва у ерда Вашингтонга мақбул бўлган тартиб ўрнатганликларини Вашингтондагилар «унутиб қўйганлигини» тасаввур қилиш қийин.

Гап унутиб қўйиш тўғрисида эмас, балки кучли ҳамиша ҳақ, деган ваҳшийлик қонунига асосланган жаҳонгирлик тўғрисида бормоқда.

Оқ уйнинг Гренадага қарши интервенцияни ҳозиргидек тушунтириши АҚШ президентининг яқинда Англиядаги Би-Би-Си телекомпанияси мухбири билан суҳбатда қилган кашфиёти каби «ишонарли» янграйди: «Бизнинг икки системамиз (АҚШ билан СССР назарда тутилмоқда — **авторлар изоҳи**) бир-бирига шу қадар қарама-қаршики, менга айтишларича,— ахир ўзим тилшунос эмасманда — рус тилида ҳатто озодликни билдирадиган сўз ҳам йўқ экан». Вашингтон маъмуриятининг тилшуносликка оид изланишларини унинг қўшинлари мустақил давлатни босиб олганлиги билан таққослаш қийин бўлса-да, аммо буларнинг иккаласи ҳам бошқа мамлакатлар ва халқларга нисбатан менсимаслик билан муносабатда бўлинаётганлигидан далолат беради.

Рус тили хусусида айтилган ғалати гап, гарчи ҳозир дунёни тўлқинлантираётган проблемалардан узоқ бўлсада, аммо аслида бу гап — Вашингтоннинг «ҳужжатларга асосланган» ўша маълум гаплари жумласидандир.

Гўё АҚШ урушдан кейинги дастлабки йилларда ўзининг ядровий монополиясидан фойдаланмади, деган даъволар ҳам ҳақиқатга тўғри келмайди (атом қуроли билан дўқ-пўписа қилиш сиёсати барбод бўлди, деса бошқа гап). 1945 йилнинг кузидан бошлабоқ СССР Вашингтоннинг расмий ҳужжатларида эҳтимол тутилган душмангина эмас, балки атом қуроли билан ҳужум қилиш объекти сифатида жой олганлигини совет кишилари биладилар. Кейинчалик эълон қилинган «Ганпаудер», «Дропшот» планлари ва бошқа планлар шундан далолат беради. Ўша пайтда В-29 бомбардимончи самолётлари атом бомбаларини элтувчи бирдан-бир восита бўлганлиги сабабли Америка стратеглари СССРни ҳарбий базалар ҳалқаси билан қуршаб олишни, шу базаларни барпо этишга бир баҳона топиш учун эса совет чегаралари яқинида ҳарбий иттифоқлар занжирини вужудга келтиришни мақсад қилиб қўйдилар. Шу сиёсатнинг натижалари бугунги кунда ҳам ўз таъсирини ўтказиб турибди. АҚШ территориясидан ташқарида, кўпинча АҚШнинг миллий чегараларидан минглаб километр нарида, Америка ҳарбий хизматчиларидан 550 минг киши жойлаштирилган. 32 мамлакатда Американинг 1500 та ҳарбий базаси вужудга келтирилган.

СССР бундай базаларга эга эмас. Оқ уй хўжайинининг сўзларига кўра, Қўшма Штатлар иттифоқчилари олдидаги бурчини адо этиш учун чет элларда қўшинлари ва базаларига эга эмиш. Ҳақиқатда эса гап бошқа томонда. Ҳарбий иттифоқлар жаҳоннинг стратегик жиҳатдан муҳим районларида базалар яратиш ва Американинг ядро қуролини Совет территориясига яқинроқ жойлаштириш мумкинлигини кўзлаб тузилган эди.

Оқ уй хўжайини жаҳоннинг турли қисмларидаги проблемаларни ҳарбий куч ёрдамида ҳал этишга уринишларни Совет—Америка муносабатларидаги кескинлик сабабларидан бири деб атади. У бошқа мамлакатларда урушлар олиб бориш, ўз тақдирини ўзи белгилашни истаётган бирон-бир халқнинг хоҳиш-иродасига қарши чиқиш Қўшма Штатларга хос эканлигини инкор қилди. «Бироқ, — деб илова қилди президент, — бошқа халқларга уларнинг эркинлигини йўқ қилиши ва шу халқларга қурол ёрдамида камчиликнинг ҳокимиятини тиқиштириши мумкин бўлган ташқи кучлар таҳдид солаётганлигини кўрганимизда, биз уларнинг бунга қаршилик кўрсатишига қўлимиздан келган ҳамма жойда ёрдам беряпмиз».

Контрреволюцияни экспорт қилишни бу ниқобланган таърифини ҳақиқат деб биладиган гўл киши топилган тақдирда, масалан, Вашингтон Вьетнам ватанпарварларининг француз мустамлакачиларига қарши курашини қўллаб-қувватлаган, деб ўйлаган бўлур эди. Ҳақиқатда эса Америка ҳарбийлари разил уруш эстафетасини Париждан қабул қилиб олиб, унга геноцид тусини бердилар ва бир неча миллион кишининг ёстиғини қуритдилар. Вьетнам халқини тиз чўктириш ва унга америкапараст қўғирчоқлар тўдасини тиқиштириш учун мамлакатга етти миллион тоннадан кўпроқ бомба ташланди. АҚШ стратегик авиациясининг ярми ва тактик авиациясининг учдан бир қисми, еттинчи флотнинг бош кучлари, ярим миллион кишидан кўпроқ экспедиция корпуси ҳаракатга келтирилди.

Хўш, президент совет журналистлари билан суҳбатда АҚШ урушдан кейинги тарихининг бу шармандали саҳифасини қандай тасвирлади? Унинг сўзларига кўра, ҳеч қандай ҳарбий интервенция бўлмаган эмиш. Гўё Женевада ўтказилган халқаро анжуманда Шимолий Вьетнам билан Жанубий Вьетнам тузилган экан. Жанубликлар гўё илгари уларда ҳеч қачон бўлмаган армияни тузиш учун АҚШдан инструкторлар юборишни илтимос қилишган эмиш. Америкаликларга эса аввал бошданоқ террорчилар тинчлик беришмаган — ҳатто кинофильмларни осойишталик билан кўришга ҳам қўйишмаган эмиш. Ҳарбий маслаҳатчиларни қурол билан таъминлашга, сўнгра эса уларни ҳимоя қилиш учун қўшинлар юборишга тўғри келибди. Ана шуларнинг ҳаммаси Вьетнамда урушга айланиб кетган экан. Чунончи Америка қўшинлари у ерда ҳеч қачон ғалаба қозониш мақсадида жанг қилишмаган эмиш (президентнинг сўзларига кўра, айни шу нарса хато бўлган экан).

Америка қўшинлари шунчаки Шимолий ва Жанубий Вьетнам ўртасидаги демилитарлашган зонани сақлаб қолишга ҳаракат қилишган эмиш. Вьетнам эса пировард натижада барибир ягона давлат бўлиб қолди.

(Давоми тўртинчи бетда).

Р. Рейганнинг суҳбати хусусида

(Боши учинчи бетда).

Воқеаларни бундай талқин этиш кишини жилла бўлмаганда ажаблантиради. Вьетнам япон босқинчиларига қарши курашда ягона давлат сифатида ҳаракат қилган ва 1945 йилда ғалаба қозонган эди. 1946 йилда бутун Вьетнамда сайлов ўтказилиб, Хо Ши Мин унинг президенти этиб сайланганди. Франциянинг интервенцияси янги урушга олиб келди. Президент рўкач қилган Ҳинди-Хитойга доир Женева битимлари 1956 йилдаёқ Вьетнамни бирлаштиришни кўзда тутган эди. Француз босқинчиларининг «ворислари» бўлган айни Қўшма Штатлар эса бу бирлаштиришни барбод этганди.

Йўқ, Вашингтон асло «демилитарлашган зонани сақлаб қолиш» манфаатини кўзлаб кўп йиллик қонли урушга боғланиб қолмаган эди. Бу — АҚШ империалистик доираларининг мустамлакачиликни тугатиш жараёнини орқага буриб юбориш, Вьетнам халқини миллий ва социал озодлик учун олиб борган қаттиқ кураш натижаларидан ҳарбий куч ишлатиб, маҳрум этиш йўлидаги зўр бериб қилган беҳуда уриниши бўлди.

Биз билан суҳбатда президент ишни шундай кўрсатишга уриндики, гўё империализм ва мустамлакачилик зулмидан озод бўлган мамлакатлар билан халқлар кўпгина қурбонлар эвазига социал ҳамда иқтисодий мустақиллик учун олиб бораётган кураш халқаро тинчликни мустаҳкамлаш йўлидаги асосий тўсиқ эмиш. Рейган Ангола, Афғонистон ва Кампучия каби мамлакатларни алоҳида ажратиб кўрсатди. Унинг сўзларича, шу мамлакатлар тўғрисидаги масала «кейинги йилларда Америка—Совет муносабатларида жуда катта кескинликни вужудга келтирган» эмиш.

У ҳатто Совет Иттифоқи Ангола, Жанубий Яман, Эфиопия ва Афғонистонни «оккупация» қилиб турибди, деб бизни ишонтирмоқчи бўлди. Масалан, Анголада ҳеч қандай совет қўшини йўқлиги бутун дунёга маълум. Шу нарса ҳам маълумки, Қўшма Штатлар Савимби — УНИТА тудаларини қуроллантириб, уларнинг ҳаракатларини йўналтириб турибди. Президент Қўшма Штатларнинг мақсади — «проблемаларни куч ишлатиш йўли билан ҳал қилиш борасидаги уринишларга чек қўйиш усулини қидириб топиш... қуролли курашни тўхтатиш ва музокаралар олиб бориш билан қарорга келиш йўлини излаш» эканлигига бизни ишонтирмоқчи бўлди. Бироқ Доирасимон кабинетда шу сўзлар айтилаётган бир вақтда Оқ уйнинг ижозати билан Анголадаги Савимби тўдаларига ҳарбий ёрдам бериш учун 27 миллион доллар маблағ ажратиш тўғрисидаги қонун лойиҳаси конгрессга тақдим этилди.

«Нью-Йорк таймс» газетаси ёзганидек, Анголадаги «озодлик учун антикоммунистик курашчиларга» қурол ва пул аллақачондан буён «ЖАР режими билан ҳамкорликда Марказий разведка бошқармасининг маҳфий йўллари орқали» бериб турилган эди. Шу хилдаги ишларни расман тақиқлаган Кларк тузатиши, деб аталмиш тузатиш ўтган ёзда бекор қилингандан кейин қурол ва пул етказиб бериш оқими кескин кўпайди. Бироқ ўша газетанинг таъкидлашича, Вашингтон маъмурияти «Савимбини ҳарбий ёрдам билан ошкора таъминлаш»га тобора кўпроқ мойил бўлмоқда. Аслини олганда давлат департаментининг жума куни эълон қилинган баёнотида ҳам бу ҳақда энди ошкора айтилган. Баёнотда: «Биз УНИТАга мадад беришни истаймиз» деб таъкидланади, шунингдек бундай мадад бериш «формаси ва усули» тўғрисидаги масала яқин вақт ичидаёқ ҳал этилади, деб маълум қилинади.

Вашингтон ҳозирдаёқ машқ лагерларидан тўппа-тўғри Афғонистонга ташланаётган ҳарбий тўдаларга мўлжалланган қурол-яроғ учун бир ярим миллиард доллар маблағ ажратди. Ана шу машқ лагерларида Америка офицерлари душманларни Афғонистондаги мактабларни ўқувчилари билан бирга қандай ёқиб юбориш кераклигига, ўқишни ҳам, ёзишни ҳам билмаган деҳқонларнинг саводини чиқараётган ўқитувчиларни отишга, Афғонистондаги халқ ҳокимияти феодалларнинг эмас, балки меҳнаткашларнинг манфаатларига хизмат қилмоқда, деб ҳисоблаётган муллаларни бўғизлашга ўргатмоқдалар. Феодаллар билан уларнинг малайлари Афғонистонда халқ тузумига қарши эканликлари табиийдир. Улар ерларни ва халққа ўрта асрлардагидек ҳукмронликни қайтариб олишни истаётганликлари ҳам табиий. Лекин Вашингтоннинг биз фақат демократия кучларига мадад беряпмиз, деб қасам ичиб айтаётган гаплари буларнинг ҳаммасига қандай дахл қилади? Юмшоқ қилиб айтганда, Оқ уйнинг ўзига хос сиёсий лаҳжасига эътибор бермасдан бўлмайди: озодлик йўлини танлаб олган халқларга қонуний ёрдам берилаётганида Вашингтондагилар буни «оккупация» деб эълон қиладилар, АҚШ манфаатларини кўзлаб қилинадиган тўнтаришларни эса «озодлик» деб аташга ошиқадилар.

АҚШ президенти гўё совет кишилари Афғонистонда ўйинчоққа ўхшатиб тайёрланган ва болаларни майиб-мажруҳ этаётган «тузоқ миналар»ни ишлатмоқдалар деган ашаддий туҳматдан фойдаланганлигидан ғазабланмай бўлмайди. Аммо бундай ўйинчоқлар Американинг ихтироси эканлигини ва улардан Ҳинди-Хитойдаёқ фойдаланилганини эслатиб ўтамиз. Эндиликда эса Америкага ёлланган сотқинлар АДРда шулардан фойдаланмоқдалар.

Жаҳондаги халқ озодлик ҳаракати ва революцион ҳаракатни «марксчи-ленинчи»ларнинг ҳийла-найранглари (президент БМТ Бош Ассамблеясининг сессиясида сўзлаган нутқида шундай деди — **авторлар изоҳи**), Совет Иттифоқи ва социалистик Кубанинг шу давлатлар ички ишларига ҳалокатли «аралашуви» деган гаплар билан изоҳлаш мумкин, албатта. Аммо лоақал бошланғич мактаб доирасида тарихни эслашни зиммага олган тақдирда дарҳол шундай савол туғилади: Масалан, Никарагуа халқини аср бошида шу мамлакатга келган АҚШ денгиз пиёда аскарларига қарши курашишга қандай «марксчи-ленинчилар» мажбур қилишган эди? Ўша пайтда ҳали Совет Иттифоқи ҳам, социалистик Куба ҳам йўқ эди-ку? Бироқ айни АҚШнинг денгиз пиёда аскарлари Сомоса диктаторлар оиласини Никарагуада ҳокимият тепасига чиқариб қўйдилар. Вашингтон ҳам 1979 йилги революция Сомоса ҳокимиятини, у билан бирга эса Никарагуадаги Америка монополиялари ҳукмронлигини супуриб ташлагунга қадар шу диктаторни жуда актив қўллаб-қувватлаб келди.

Қўшма Штатлар ўша пайтдан буён ёш республикага қарши чинакам уруш олиб бормоқда.

Сомосачиларнинг тўдалари америкалик маслаҳатчиларнинг кўрсатмалари билан Никарагуада кейинги йилларда Америка қуроли билан 12 минг кишини ўлдирдилар. Бу рақамни АҚШ миқёсига айлантирган тақдирда у бир миллион америкалик ўлдирилганлигини билдирган бўлур эди (бу — АҚШнинг иккинчи жаҳон урушидаги талафотига қараганда икки баравар кўп — **авторлар изоҳи**). Никарагуада 3500 бола ўлдирилди ва ярадор қилинди, 246 ўқувчи ва ўқитувчи ўғирлаб кетилди, 360 мактаб ишлай олмаяпти, чунки доимо газандаларнинг ҳужумларига дучор бўлиб турибди. Ана шу газандалар Американинг Гондурасдаги, Флорида ва Калифорниядаги ҳарбий лагерларида машқ қилиб тайёргарликдан ўтмоқдалар.

Афғонистондаги босмачиларнинг, Никарагуа, Анголадаги газандаларнинг мақсадлари бир-бирига «мос» келганлигига эътибор беринг: бу мақсад — мактабларга қарши уруш, госпиталларга қарши уруш, маориф ва саломатликка қарши урушдир.

Бундан икки йил муқаддам бизлардан биримизга АҚШнинг Никарагуадаги элчиси Вашингтоннинг бундай ҳаракатларини: «Сандиночилар демократияни ваъда қилишган эдилар, аммо улар сайловни ўтказмадилар. Улар сайлов ўтказганларида эди, Американинг хатти-ҳаракатлари ўзгарган бўлур эди!», — деб тушунтирганди.

Ўтган йилнинг ноябрь ойида Никарагуада эркин ва демократик сайлов ўтказилди. Сайловда рекорд миқдордаги сайловчилар иштирок этиб, турли партияларнинг номзодлари овозга қўйилдилар. Сандиночилар овозларнинг ишонарли кўпчилигини олиб, ғалабага эришдилар.

Аммо сайловдан кейин ҳам Вашингтоннинг Никарагуа халқига қарши ўша сиёсати асло тўхтагани йўқ.

Бунга сабаб нима? Жуда оддий: «Никарагуадаги сайлов эркин, демократик сайлов бўлмади» деган сабаб кўрсатилди. Вашингтон Никарагуага қарши бандитларча ҳаракатни, шу жумладан, самолётларнинг ҳужумларини ва портлар миналаштирилишини ташқарида ёмғир ёғаётганлиги ёки аксинча об-ҳаво қурғоқ бўлиб турганлиги билан ҳам худди шундай оқлай олади.

Дарвоқе, АҚШнинг сайлов ва «демократия» тўғрисидаги «ғамхўрлиги» ҳақида яна бир оғиз сўз.

1970 йил. Чилида ўтказилган сайловда Чилининг собиқ сенатори, бутун мамлакатга машҳур инсон Сальвадор Альенде ғалаба қозонди. У Кубанинг «ҳарбий» ёрдамисиз ва СССРнинг «ҳарбий» ёрдамисиз шу ғалабани қўлга киритди. У мамлакатни Америка монополияларининг зўравонлигидан халос этишни ва меҳнаткашларнинг турмушини яхшилашни ваъда қилганлиги учун ғалаба қозонди. Бинобарин, ҳокимият тепасига келганидан кейин ўз программасига мувофиқ ҳаракат қила бошлади. Чили халқи шу программа учун уни сайлаганди.

Сайловнинг қонуний бўлганлигига ҳеч ким шак-шубҳа қилмади. Ўшанда Альенде Чилини «Халқаро сиёсий террор маркази»га айлантирди, деб даъво қилишга ҳеч кимнинг виждони йўл қўймаган эди. Аммо Чили президенти ўлдирилди! Вашингтонда туриб уюштирилган фашист тўнтариши натижасида ўлдирилди. Мамлакатда озчиликдан иборат фашист режими ўрнатилди. Бу режимни ташқаридан ҳарбий куч қўллаб-қувватлади ва шу пайтгача қўллаб-қувватлаб келмоқда.

Нима учун Вашингтон Чили озодлиги учун курашчиларга, Вашингтон шу мамлакатга тиқиштирган фашизмга қарши курашчиларга ёрдам бермаяпти? АҚШ президентининг шу хусусдаги фикрини билишни истардик.

Президентдан яна бир нарсани билишни истардик: «Ташқаридан ёт идеологияни тиқиштириш» деб нимани ҳисоблаш керак. Эҳтимол Чилига қарши, Гренадага қарши, Никарагуага қарши, Сальвадорга қарши, Гватемалага қарши, Афғонистонга қарши, Вьетнамга қарши, Эфиопияга қарши, жаҳоннинг кўпгина регионларидаги бошқа кўп мамлакатларга қарши АҚШ қилган ва қилаётган жиноятларни ҳисоблаш керакдир...

Шунга қарамай, мулоҳазаларимизни умидбахшлик руҳида тугаллашни истардик. Ҳаёт ҳаракатда, кишилар ҳамма жойда тинчликка муштоқдирлар, буни президент Рейган билан суҳбатни кутиб, Вашингтонда биз ўтказган ўша бир неча кун мобайнида бу ерда ҳам осонгина пайқаш мумкин эди.

Суҳбат зиддиятли бўлди. Тинчлик тўғрисидаги, Совет Иттифоқидаги тотувликка интилиш ҳақидаги яхши сўзлар билан бирга мамлакатимиз ташқи сиёсати шаънига асоссиз айблар ҳам қўйилди. Мафкуравий ғаразгўйлик доирасидан қутулиш қийинга ўхшайди. Шундай бўлса-да, кенг кўламдаги Совет—Америка мулоқоти зарурлигини англаб етиш фактининг ўзи-ижобий ҳолатдир. Гап-сўзлар вақти ўтиб, ҳаракат қилиш вақти бошланмоқда. Женевада СССРнинг Совет — Америка муносабатларида яхшилик сари кескин бурилишга тайёр эканлигини Америка томони ижобий кутиб олишига ишонишни истардик. Жаҳон айни мана шуни кутмоқда.

Г. ШИШКИН,
В. ОВЧИННИКОВ,
С. КОНДРАШОВ,
Г. БОРОВИК.
Вашингтон шаҳри.

БИЗ — ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТЛАРМИЗ

БУ БИР МАСКАНКИ...

Партия ва ҳукуматимизнинг мактаб ислоҳотига оид улкан режаларида таълим-тарбия ишларини такомиллаштириш билан бирга ёш авлодни меҳнатга тайёрлашни тубдан яхшилашга катта эътибор берилган. Шу маънода ёшларни касб танлашга ўргатиш, уларда бирон ҳунар эгаси бўлиб етишиш иштиёқини шакллантириш муҳим аҳамиятга эга. Бу борада жумладан, Тошкентдаги 59-мактабда ибратли ишлар амалга оширилмоқда. Бу ерда тарих, адабиёт фанлари, хитой тили алоҳида программа асосида ўқитилмоқда. Касб танлаш ишларини йўлга қўйишда бунинг аҳамияти катта.

Билим даргоҳида синфдан ташқари олиб бориладиган ишларни янги босқичга кўтаришга муваффақ бўлдилар. Ўқувчилар ўзлари қизиққан тўгаракларга қатнаб, дарс жараёнида олган билимларини мустаҳкамламоқдалар. Интернационал дўстлик клуби фаолияти ҳам кейинги пайтда анча кенгайди. Клуб аъзолари пекинлик ва харбинлик ўқувчилар билан мунтазам хат ёзишиб туришади. Мактаб бадиий ҳаваскорлик тўгараги қатнашчиларининг концерт программалари асосан Осиё мамлакатлари қўшиқ ва рақсларидан ташкил топган.

Хитой тилини ўрганишга ихтисослашган мазкур мактаб келаси йили ўзининг ўттиз йиллигини нишонлайди.

Суратда: хитой тили муаллимаси В. Кай-Су мактабнинг бадиий ҳаваскорлари билан суҳбатлашмоқда.

А. Усмонов фотоси (ЎзТАГ).

ДЎСТЛАР ДАСТУРХОНИГА

Ўзбекистон Граждан авиацияси бошқармаси мамлакатимизнинг Узоқ Шарқ ва марказий районларига мева-сабзавот етказиб бериш йиллик планини муддатидан илгари адо этди. Мазкур бошқарманинг юк ташиш бўлими бошлиғи ўринбосари Ю. ХОХЛОВ бу фактни қуйидагича шарҳлайди:

— Республикамиз далалари, боғ-роғлари ва полизларида етиштирилган ноз-неъматдан 11 минг 285 тоннаси мамлакатимиз шимолий ва марказий районларига етказиб берилди. Бу — ўн биринчи беш йилликдаги энг йирик кўрсаткич. Ватанимизнинг 35 шаҳри меҳнаткашлари, жумладан, Таллин, Петропавловск-Камчатск, Норильск, Сахалин, Магадан ва Владивосток аҳолиси диёримиз ноз-неъматидан баҳраманд бўлишди. Уни етказишда «ИЛ-76» ва «АН-12» каби самолётлардан фойдаланилди, улар ноз-неъматларни уринтирмай, қардошларимиз дастурхонига тортиқ қилишга имкон берди.

Кўп йиллик тажрибага мувофиқ қўшма авиабўлинмалар ташкил этилди. Ана шу бўлинмаларда Ленинград, Магадан, Красноярск, Якутия граждан авиацияси самолётлари ва уларнинг экипажларига хизмат кўрсатилди. Тошкент, Андижон, Бухоро, Наманган, Самарқанд ва Фарғона аэропортларининг учувчи ва хизматчилари эса «Ўзбекбирлашув» ва республика Мева-сабзавот хўжалиги министрлигининг тайёрлов ташкилотлари билан ҳамкорликда иш бажардилар. Бунда карам, бодринг, помидор, узум ва бошқа сархил меваларни самолётларга жойлаш ва жўнатишда вақтдан ютишга ҳаракат қилинди.

«ИЛ-76» ҳаво лайнерининг юк ортиш имкониятларидан унумли фойдаланишга эришилди. Бу самолёт бортига «АН-12» ҳаво транспортига нисбатан икки баравар кўп — 30 тонна юк ортиш мумкин. Бундай қулайлик маҳсулотни белгиланган муддатда манзилга етказиб бориш билан бир қаторда ёнилғи ва вақтни тежаш имконини беради. Бу йил бундай юк самолётларининг биринчи марта республикамиз пойтахтидан Таллин шаҳрига учиши йўлга қўйилди.

Шунингдек, Ўзбекистон авиаторлари Улан-Батор шаҳрига 500 тонна мева-сабзавот етказиб бериб, қардошларимиз олдидаги интернационал бурчларини адо этдилар. Мамлакатимиз турли шаҳарларига мева ва сабзавотлар етказиб бериш давом этмоқда.

А. ДИНОРОВ.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ●

АЛЬПИНИЗМ:

БИРОДАРЛИК ЧЎҚҚИСИГА

Болгариянинг Хасково ва Тошкент шаҳарлари меҳнаткашлари ўртасидаги дўстлик ришталарининг янада мустаҳкамланишида спорт мусобақалари ҳам муҳим омил бўлиб хизмат қилмоқда. Яқинда хасковолик бир гуруҳ альпинистлар ўзбекистонлик чўққи забткорлари билан қорли қоялар сари йўл олдилар. Улар денгиз сатҳидан бир неча минг метр баландликдаги муз майдонида чодир тикдилар.

Альпинистлар уч группага бўлиниб олдиндан белгиланган маршрутлар бўйича чўққиларни забт этиш режасини туздилар. Болгар спортчилари Теменужка Михайлова, Добри Тополов, Заприян Таканов, Панайот Димитровлар Иван Ангов раҳбарлигида биринчи группага бирлашдилар. Республикамиз альпинистлари Борис Краков, Фуат Тухфатулин, Володя Молодоженок, Константин Раҳматуллаев, Олег Коновалов ва Артем Франкенберклар Анатолий Шанин бошчилигида иккинчи группани ташкил этдилар. Учинчи группага команда капитани Александр Путинцев бошчилик қилди. Группа аъзолари орасида география фанлари кандидати, СССРда хизмат кўрсатган спорт мастери Вадим Элчибеков, жаҳоннинг бир неча бор чемпиони Георгий Калининлар бор эди.

Биринчи бўлиб учинчи группа альпинистлари Помир-Олой тизма тоғларининг 4913 метр юксакликдаги чўққисини забт этишди. Унга ҳамюртимиз, СССР космонавт-учувчиси Владимир Жонибеков номи берилди ва мармар лавҳага космонавтнинг номи битиб қўйилди.

Болгар-совет альпинистларидан иборат биринчи группа аъзолари 4260 метр баланддаги чўққини ишғол қилишди. У Хасково номи билан аталди. Чўққига ўрнатилган хотира лавҳага забткорларнинг исму шарифи қайд этилди. Хасково чўққиси рўпарасидаги баландликка эса иккинчи группа альпинистлари кўтарилишди. 4255 метр юксакликдаги бу чўққига «Биродарлик» деб ном қўйилди.

Чўққи забт этилиши муносабати билан бу ерда альпинистларнинг митинги ҳам бўлиб ўтди. Унда халқлар ўртасидаги дўстона муносабатлар жаҳонда тинчликни мустаҳкамлаш ишига хизмат қилаётганлиги алоҳида таъкидланди. Альпинистлар айтишдики, забт этилган чўққилар қардошлик рамзи бўлиб қолади.

К. МУСАМУРОДОВ.

ФАН ВА ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

НОРАК ТЎҒОНИНИНГ «ХАБАРИ»

Сейсмологлар ўтказган тадқиқотлар саккиз балли зилзила бўлиб турадиган зонада қурилган дунёда энг баланд Норак ГЭСига (Тожикистон) нисбатан айтилган «мангу қилиб қурилган» сўзларининг ҳаққонийлигини тасдиқлайди. Бу ерда баландлиги 300 метрга борадиган шу ноёб иншоотнинг ҳолатини кузатиб турадиган мамлакатда биринчи автомат равишда қайд этувчи комплекс маълумот бера бошлади.

ЭҲМ тўғон бағрида ўрнатилган 29 сейсмостанция ва кўпдан-кўп датчиклардан келувчи сигналларни дастлабки ишловдан ўтказади. Станция ва датчиклар ҳамма юзаларда жами узунлиги 30 километрга борадиган камераларда жойлаштирилган бўлиб, ҳар бир участканинг ва бутун улкан тўғоннинг ҳолатини исталган пайтда билиб туришга имкон беради.

Норакдаги қайд этувчи комплекс Тожикистон ССР Фанлар академиясининг зилзилабардош қурилиш ва сейсмология институти автомат марказига уланган. Вужудга келаётган зилзилаларнинг хавф-хатаридан тезда воқиф бўлиш имконияти миллиард-миллиард кубометр сув йиғиладиган омбор районида ер ости «обҳавосини» созлашга имкон беради. Сув вақтида ташлаб юборилса, ер пўстлоғидаги юксак зўриқиш бўшашади ва кучли зарбаларнинг олди олинади. Иншоотнинг пишиқлиги хусусида шубҳа бўлмаса-да, кузатиб бориш хизмати доимо ишлаб туравериди. Бу нарса мамлакатнинг зилзила бўлиб турадиган регионларида келгусида қуриладиган баланд тўғонларнинг пухталик системаларини ишлаб чиқишга ҳам зарур бўлади.

О. СОБОЛЕВ,
ТАСС мухбири.

ТОШКЕНТ ШАҲАР ГАРНИЗОНИ БОШЛИҒИНИНГ БУЙРУҒИ

1985 йил 1 ноябрь № 80 Тошкент шаҳри.

ҚЎШИНЛАРНИНГ 1985 ЙИЛ 7 НОЯБРЬ ПАРАДИ ТЎҒРИСИДА

§ 1

1985 йил 7 ноябрда Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 68 йиллиги шарафига Тошкент шаҳрида В. И. Ленин номли майдонда Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг паради соат 10.00 га белгиланди.

Парадни Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони генерал-полковник Н. И. Попов қабул қилади.

Парадга қўмондонлик қилиш менга буюрилди.

§ 2

Қисм командирларига тасдиқланган ҳисобга мувофиқ ва белгиланган вақтда линейнийларни юбориш ва қўшинларни парадга олиб чиқиш топширилди.

Кийим формаси — ёзги, байрамбоп.

§ 3

Парадни ўтказиш чоғида артиллерия салюти берилсин.

§ 4

Маҳаллий вақт билан соат 21.00 да менинг буйруғимга биноан Тошкент шаҳрининг белгиланган пунктларида байрам салюти берилсин.

§ 5

В. И. Ленин номли майдонда тартиб сақлаш бўйича умумий раҳбарликни Тошкент гарнизони ҳарбий коменданти подполковник Н. П. Незнановга юклайман.

Тошкент шаҳар гарнизони бошлиғи — округ қўшинлари қўмондонининг биринчи ўринбосари генерал-лейтенант

Л. ШУСТКО.

ТОШКЕНТ ШАҲАР МЕҲНАТКАШЛАРИ ВАКИЛЛАРИНИНГ НАМОЙИШИ ТЎҒРИСИДА

1985 йил 7 ноябрда Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 68 йиллиги байрами шарафига В. И. Ленин номли майдонда Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг паради ва Тошкент шаҳар меҳнаткашлари вакилларининг намойиши бўлади.

Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг паради соат 10.00 да бошланади.

Намойишда иштирок этадиган меҳнаткашлар вакиллари корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар бўйича йиғилиш пунктларида тўпланиб, белгиланган маршрут бўйича район колонналари составида В. И. Ленин номли майдонга борадилар.

Таклиф билетлари бўлганларни В. И. Ленин номли майдонга киритиш соат 9 дан 45 минут ўтганда тўхтатилади.

Махсус пропускага эга бўлган автомашиналардан ташқари барча турдаги транспорт воситалари ҳаракати шаҳарнинг марказий қисмида — А. Навоий, Ф. Энгельс, К. Маркс, Пролетар, Ш. Руставели кўчаларида, Ш. Рашидов проспектида, В. И. Ленин номли проспектда соат 7.00 да тўхтатилади ва меҳнаткашлар намойиши тугагандан сўнг қайта бошланади.

Тошкент метрополитени 7 ноябрь куни эрталаб соат 6.00 дан кечаси 2.00 гача ишлайди. «Пахтакор» ва «Октябрь инқилоби» станцияларининг соат 8.00 дан соат 14.00 гача фақат «чиқиш» қисми ишлайди. Бу вақтда «В. И. Ленин номли майдон» станцияси ёпиқ бўлади.

ШАҲАР БАЙРАМ КОМИССИЯСИ.

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

ОБ-ҲАВО

Синоптикларнинг хабар беришларича, Ўзбекистонда ҳавонинг бир оз булутланиб туриши, ёғингарчилик бўлмаслиги кутилади. Қорақалпоғистон АССР, Хоразм, Бухоро ва Навоий областларида кечаси ва эрталаб туман тушади. Жанубишарқдан секундига 7—12 метр, Янгиер ва Бекобод районларида эса секундига 17 — 22 метр тезликда шамол эсади.

Қорақалпоғистон АССР ва Фарғона водийсида кечаси 0 — 5 даража иссиқ бўлади, баъзи жойларда ернинг устки қисми музлайди, кундузи 15 — 20 даража иссиқ бўлади. Сурхондарё областида термометрлар кечаси плюс 5 — 10, кундузи 21—26 даражани кўрсатади. Қолган территорияларда кечаси 3—8, кундузи 21—23 даража иссиқ бўлиши кутилади.

Тошкентда ҳаво кам булутли бўлиб, шарқдан секундига 3—8 метр тезликда шамол эсади. Кечаси 6—8, кундузи 21—23 даража иссиқ бўлади.
(ЎзТАГ).

6 НОЯБРЬ, ЧОРШАНБА

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МОСКВА-I. 9.00— «Время». 9.40 — Шахмат. Жаҳон чемпионати. 9.55— «Мўъжизасиз мўъжизалар». 10.55 — Концерт. 11.20 — «Милтиқли киши». Бадиий фильм. 12.45 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Телефильм. 15.40 — Болалар учун фильм. 16.50 — Музикали фильм. 17.25 — «Москва бўйлаб саёҳат». 17.45 — Шахмат. Жаҳон чемпионати. 18.00 — Футбол. УЕФА кубоги. «Черноморец». — «Реал» (Мадрид). 19.45 — Концерт. 19.55 —Улуғ Октябрь Социалистик революциясининг 68 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш. Танаффусда — «Время».

МОСКВА-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — Киножурнал. 9.30 — «Келдию кетди». Бадиий фильм. 11.00 — «Горичилар, қаердасиз!». 11.30 — Фильм-концерт. 12.00 — Ҳужжатли фильм. 12.20 — Концерт. 12.40 — «Оила ва мактаб». 13.10 — Болалар учун фильм. 15.20 — Немис тили. 15.50 — Концерт. 16.20 ва 18.30 — Янгиликлар. 18.50 — Телефильм. 19.00 — Телеочерк. 19.30 —«Қишлоқ янгиликлари». 20.30 — «Хайрли тун, кичкинтойлар». 20.45— Концерт. Кейин — «Время». 22.15 — «Баландлик». Бадиий фильм.

ТОШКЕНТ-I. 7.30 — Ритмик гимнастика. 7.50 — Мультфильм. 8.00 — «Тонгги тароналар». 8.10 — «Студентлар қишлоқ хўжалик отряди — 85». 8.20 — «Мактаб ислоҳоти — ҳаётга!». 8.30 — «Ахборот». 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Мультфильм. 18.30 — «Тенгдошларинг ижоди». 19.00 — Фильм-концерт. 19.30 — «Ахборот». 19.55 — Москва. Улуғ Октябрь Социалистик революциясининг 68 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш. Байрам концерти. 21.30 — «Время». 22.05 — «Фавқулодда комиссар». Бадиий фильм.

ТОШКЕНТ-II. 9.00—16.25 Москва-II. 18.10 — «Революция туфайли туғилган». Бадиий фильм. 3-серия. 19.30 — «Ахборот». 19.55 — Фильм-концерт. 20.35 — Болалар учун фильмлар. 21.30 — Москва-II.

РАДИО

Биринчи программа. 8.30 — «Ватан, партия, Ленин ҳақида қўшиқлар». 9.30 — «Совет Ўзбекистони: одамлар, ишлар ва режалар». 10.15 — Октябрда туғилганмиз». 12.10 — «Меҳнатимиз билан шарафлаймиз сени, Октябрь». 13.00 — «Чорвадор». 14.00 — «Ўзбекистон диёрининг туҳфалари сенга, жон Ватан». 15.40 — В. И. Ленин ҳақида ҳикоялар. 18.15 — «Улуғ Октябрь ва жаҳон революцион тараққиёти». 18.30 — Концерт. 19.25 — Тинчлик ва дўстлик ҳақида қўшиқлар. 19.55 — Москва. Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 68 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш. Байрам концерти.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Редакция адреси: 700047, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53 16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.

Р.—06118. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. ИНДЕКС 64583. А. 255. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12